

לקוטי תורה • שיר השירים • מאמר 22

לבבתי אחותי כלה

לַבְּתִי, אֲחוֹתִי כֹלָה

עבודתם של ישראל "מקיימת" את ה': הקרבות, וכיום התפילה, מעלים את הנפש אל האור המקיף, והתורה והמצוות ממשיכות את האור הזה אל תוך העולמות, כפי שהלחם מחבר את הנפש לגוף. כך כנסת ישראל עושה, כביכול, את ה' ל"לב" (לַבְּתִי), שממשיך את אור אין סוף לכל העולמות, באמצעות שתי האהבות שבנפש, המבט של "עיניה" ואפילו פרק אחד בתורה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/22

הנקודה

עבודתם של ישראל "מקיימת" את ה': הקרבנות, וכיום התפילה, מעלים את הנפש אל האור המקיף, והתורה והמצוות ממשיכות את האור הזה אל תוך העולמות, כפי שהלחם מחבר את הנפש לגוף. כך כנסת ישראל עושה, כביכול, את ה' ל"לב" (לִפְתָּנִי), שממשיך את אור אין סוף לכל העולמות, באמצעות שתי האהבות שבנפש, המבט של "עיניה" ואפילו פרק אחד בתורה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מבאר את הפסוק "לִפְתָּנִי אחותי כלה" משיר השירים, ביטוי אחר ביטוי, ומתחיל מדברי חז"ל שישראל "מפרנסים את אביהם שבשמים" ומהפסוק המכנה את הקרבנות "לחמיי" של ה'. הקרבן מעלה את נפש הבהמה לשורשה במרכבה ומשם לאור אין סוף, ובעקבות זאת בא "ריח ניחוח" – המשכה מלמעלה למטה. התפילה עושה אותו דבר עם נפש הבהמית של האדם: ההתבוננות בקריאת שמע מעלה אותה, באמצעות ביטול הרצון, אל האור המקיף (סובב כל עלמין), וברכת "ברוך אתה" בתפילת שמונה עשרה ממשיכה את האור הזה אל האור הממלא (ממלא כל עלמין). זהו גם תוכנם הפנימי של יציאת מצרים ושל שני השמות שבקריאת שמע. גם התורה והמצוות הן "לחם": בדומה לרמ"ח האיברים, הן כלים שבהם מתלבש סובב כל עלמין, בחכמה ובחסד, באמצעות אתערותא דלתתא ובכוח אש האהבה. לִפְתָּנִי: ישראל עושים את ה' ל"לב" באמצעות האהבה הנסתרת של "אחותי" והאהבה הנוצרת של "כלה"; "באחת מעינייך" הוא הביטול של חכמי ישראל ביחודא עילאה וביחודא תתאה; "כענק אחד מצווארך" הן אותיות התורה, שאפילו פרק אחד בהן ממשיך את האחד.

מבנה

1	השאלה: "לחמו" של ה'	11
	ישראל "מפרנסים את אביהם שבשמים", והקרבנות מכונים "לחמו" של ה'. כיצד יכולים חֶלֶב ודמו של בעל חיים להיות לחמו של ה'?	
2	עליית הקרבן	21-5
	נפש הבהמה, ששורשה בפני השור, עולה באמצעות המרכבה והחסד העליון אל אור אין סוף, ובעקבות זאת בא "ריח ניחוח" – המשכה מלמעלה למטה. כשם שהלחם נטמע בגוף, הקרבן ממשיך את אורו של ה' למטה.	
3	התפילה במקום הקרבנות	61-9
	נפש הבהמית של האדם מתעלה באמצעות ההתבוננות בקריאת שמע, עד שאינו רוצה דבר מלבד ה'. רצון יכול להיות הסכמה בלבד; חפץ נובע מתענוג פנימי.	
4	האור הממלא והאור המקיף	101-12
	ממלא כל עלמין נכנס לעולמות מדרגה לדרגה; סובב כל עלמין קשור לכולם בשווה, ולכן גם ברכתו של אדם פשוט ממשיכה אותו למטה. אף שהוא נסתר כעת, הוא נמשך היום באמצעות ביטול הרצון שבקריאת שמע.	

"ברוך" פירושו גם לקבל ברכה וגם להיות מקור הברכה; הברכה נמשכת אל "אתה". מצרים היא ממלא כל עלמין המוגבל, ויציאת מצרים גילתה את סובב כל עלמין; שני השמות ב"אנכי הוי' אלקיך" ובקריאת שמע הם שתי הבחינות האלה, וקריאת שמע היא ה"אכילה" שלמעלה.

רמ"ח מצוות עשה הן כלים לסובב כל עלמין, וממשיכות אותו אל החכמה והחסד באמצעות אתערותא דלתתא. הלחם צריך להיות "לאישי"; העבודה "בכל מאדך" עולה על מדרגת המלאכים; ביטול הכוהן מביא לידי שתי הלבבות — הבכי והשמחה.

ישראל עושים את ה' ל"לב" המוציא חיות בשתי דרכים; הגורם לכך הוא האהבה הנסתרת של "אחותי" והאהבה הנוערת של "כלה".

מבטם של חכמי ישראל בכבודו של המלך; הכתיב "באחד" והקרי "באחת" הם יחודא עילאה ויחודא תתאה, ושניהם מביאים לידי לִפְכֶּתִי.

אותיות התורה הן אבני חן המושחלות על קול הלימוד; אפילו פרק אחד ממשיך את האחד. ההלכות הן דרכיו של ה', שיתגלו למטה בשמים חדשים ובארץ חדשה.

עיקרי הדברים חוזרים בקצרה, בצירוף הערות על שתי המשמעויות של "לחם".

מושגים

רצון וחפץ רצון וחפץ

רצון יכול להיות הסכמה בלבד, אפילו מתוך כפייה; חפץ נובע מן התענוג הפנימי שבלב. חפץ אמיתי שייך לה' בלבד.

ברוך ברוך

גם "מקבל ברכה" וגם "מקור הברכה". ב"ברוך אתה" האור המקיף נמשך אל "אתה", אותיות הדיבור.

אחותי כלה אחותי כלה

שתי האהבות שבנפש: אהבה נסתרת וטבעית המחוברת אליה מלידה, ואהבה בוערת הנולדת מן ההתבוננות.

יחודא עילאה ויחודא תתאה יחודא עילאה ויחודא תתאה

שני סוגי ביטול: אחדות שלמה, "הוי' אחד" ("באחד"), והיש שמבטל את עצמו, "ברוך שם כבוד מלכותו" ("באחת").

האור המקיף לכל העולמות (סובב כל עלמין) סובב כל עלמין

אורו של ה' כפי שהוא קשור בשווה לכל מדרגה, בלי להיכנס לחלוקות שבין העולמות. הוא נסתר כעת, נמשך באמצעות ביטול, ויתגלה בימות המשיח.

האור הממלא את כל העולמות (ממלא כל עלמין) ממלא כל עלמין

אורו של ה' כפי שהוא נכנס לכל עולם לפי יכולתו, מדרגה אחר מדרגה; הוא מוגבל ומצומצם, וזהו תוכנה הפנימי של "מצרים".

לחם לחם

מה שמחבר את החיות לכלי שלה. הקרבנות, התפילה, התורה והמצוות הם "לחמו" של ה', הממשיכים את אורו אל העולמות, כפי שהלחם מקיים את הנפש בתוך הגוף.

ריח ניחוח ריח ניחוח

הביטוי הנאמר על הקרבנות, כאשר מפרשים "ניחוח" כ"נחות דרגה" — ירידה ממדרגה: העלייה נועדה לשם המשכה מלמעלה למטה.

קטע 1 • 11

השאלה: "לחמוי של הי

1 לבכתני אחותי כלה. לבכתני באחת מעיניך¹ (באחד כתיב באחת קרי). באחד ענק מצוורניך. הנה אמרז"ל

[אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים

"לִבְכַּתְּנִי, אַחֹתִי, כֹּלָה; לִבְכַּתְּנִי בְּאַחַת מֵעֵינֶיךָ" (כתוב "באחד", ונקרא "באחת"), "בענק אחד מצווארך". והנה, אמרו חז"ל: "ישראל מפרנסים את אביהם שבשמים".

המאמר פותח בפסוק משיר השירים ד, ט, שבו הדוד — הי' — מדבר אל כלתו, כנסת ישראל. בפסוק מופיעה המילה "אחד" לפני "מענייך" בכתוב זכר, "באחד", אך בקריאה בנקבה, "באחת"; בהמשך המאמר יוסברו שתי הצורות. לאחר מכן מובאים דברי חז"ל המפתיעים, שישראל "מפרנסים" את אביהם שבשמים.

והענין הוא דכתיב את קרבני לחמי לאשי² שהקרבנות שמקריבים חלב ודם מן הבהמה נקי בחי' לחם אצלו ית' כו' והוא פלאי. אך הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ג' שותפין יש באדם³ כו'.

והענין הוא, שכתוב: "את קרבני לחמי לאשי". הקרבנות שמקריבים בהם חלב ודם מן הבהמה נקראים בחינת "לחם" עבורו יתברך וכו'. והדבר פלאי. אך הנה, אמרו חז"ל: "שלושה שותפים יש באדם" וכו'.

הדברים מיוסדים על הפסוק שבו הי' מכנה את הקרבנות "לחמי" (במדבר כ"ח, ב). אדמו"ר הזקן מציין כי פלא הוא שחלב ודם של בהמה ייקראו "לחם" להי', ומתחיל להשיב על כך באמצעות דברי הגמרא שלאדם יש שלושה שותפים: אביו, אמו והקדוש ברוך הוא, הנותן בו את הנשמה.

קטע 2 • 21-5

עליית הקרבן

2 והנה כמ"כ [כמו כן] הוא בבהמה רק שבאדם הקב"ה נותן בו נשמה שנשמתו היא חלק אלוה ממעל⁴

ובבהמה הנפש היא

וכך גם אצל בעל חיים, אלא שבאדם הקדוש ברוך הוא נותן נשמה, שכן נשמתו היא "חלק אלוה ממעל"; ואילו אצל בעל חיים הנפש היא

בהמשך לרעיון "שלושה שותפים", אדמו"ר הזקן אומר שגם לבעל חיים יש נשמה מלמעלה, ולא רק גוף מהוריו. ההבדל הוא שנשמת האדם היא "חלק אלוה ממעל" (איוב לא, ב), ואילו נפשו של בעל החיים מגיעה ממקור נמוך יותר, כפי שמוסבר בחלק הבא.

מבחינת פני שור⁵ שבמרכבה וע"י הקרבן עולה החיות של הנפש ונכלל בשרשו בחיות הקדש והחיות נושאות את הכסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם⁶ כו'.

מבחינת פני השור שבמרכבה. באמצעות הקרבן עולה חיות הנפש ונכללת בשורשה, בחיות הקודש; והחיות נושאות את הכיסא, ו"על דמות הכיסא דמות כמראה אדם" וגו'.

במראה המרכבה של יחזקאל, לחיות הקודש יש פני אדם, אריה, שור ונשר, ונפש בעל החיים מושרשת בפני השור. כאשר מקריבים בעל חיים, חיותו עולה בחזרה לשורש הזה; ומכיוון שהחיות נושאות את הכיסא, ומעל הכיסא מופיעה דמות אדם, העלייה נמשכת כלפי מעלה דרך המרכבה כולה.

3 וכולם מתנשאים ומתעלים ומתרוממים ע"י הקרבן בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות עד אור אי"ס ב"ה ממש כדי להיות ריח ניחול לשון נחות דרגא

וכולם מתנשאים, מתעלים ומתרוממים באמצעות הקרבן, בעלייה אחר עלייה, עד רום המעלות, עד אור אין סוף ממש, ברוך הוא, כדי שיהיה "ריח ניחוח" — [כאשר "ניחוח" הוא] מלשון "נחות דרגא", ירידה בדרגה;

באמצעות הקרבן מתרוממת המרכבה כולה — החיות, הכיסא וה"אדם" שמעליו — מדרגה אחר מדרגה, עד אור אין סוף עצמו. המטרה היא "ריח ניחוח", הנאמר על הקרבנות; אדמו"ר הזקן קושר את המילה "ניחוח" ל"נחות", כלומר ירידה: העלייה נועדה להביא לירידה.

דהיינו להיות בחי המשכה מלמעלה למטה התהוות שם הוי' צמצום והתפשטות כו' ולהיות גם למטה גילוי אור אי"ס ב"ה.

כלומר, שתהיה בחינה של המשכה מלמעלה למטה: התהוות שם הוי', צמצום והתפשטות וכו', ושגם למטה יתגלה אור אין סוף, ברוך הוא.

הירידה היא המשכה של אלוות מלמעלה למטה באמצעות שם הוי', השם שמציין התהוות, הפועל באמצעות צמצום ולאחריו התפשטות. מטרתה היא שגם למטה יתגלה אור אין סוף.

4 והיינו ע"י הכהן המקריב שהוא איש החסד⁷ המעלה את נה"ב [נפש הבהמית] של הבהמה ע"ג [על גבי] המזבח ליכלל בשרשה בחיות הקדש שבמרכבה ומשם היא עולה למעלה מעלה ע"י הכהן העליון הוא חסד עליון.

והדבר נעשה באמצעות הכוהן המקריב [אותה], שהוא איש החסד, המעלה את הנפש הבהמית של הבהמה על גבי המזבח, כדי שתיכלל בשורשה, בחיות הקדושות שבמרכבה; ומשם היא עולה מעלה מעלה באמצעות הכוהן העליון, שהוא חסד עליון.

הזוהר, המצוטט בהערת קה"ת, מתאר את הכוהן כאיש החסד. הוא מעלה את נפש הבהמה על המזבח אל שורשה בחיות הקדושות; ומעליו עומד "כוהן עליון" — חסד עליון, הממשיך את העלייה למעלה עוד יותר.

דאית חסד ואית חסד⁸ דאקרי רב חסד כו' עד שישוב החיות ליכלל באור א"ס ב"ה ממש כדי שיהיה ריח ניחוח והמשכה כו'.

שהרי יש חסד ויש חסד הנקרא "רב חסד" וכו', עד שהחיות תשוב להיכלל ממש באור אין סוף ברוך הוא, כדי שיהיה "ריח ניחוח" והמשכה וכו'.

בלשון הזוהר מבחין אדמו"ר הזקן בין שתי בחינות של חסד: חסד רגיל וחסד עליון הנקרא "רב חסד". באמצעות חסד עליון זה שבה החיות ונכללת ממש באור אין סוף, ורק אז באים "ריח ניחוח" והמשכה.

5 ולכן נק' הקרבנו' [הקרבנות] בשם לחם כמו הלחם שעליו יחיה האדם⁹ עד"מ שהוא המתעכל עד שישוב לדם ובשר ממש ועי"ז ממשיך חיות הנפש בגוף.

לכן הקרבנות נקראים "לחם". בדומה לכך, האדם חי מן הלחם: הוא מתעכל עד שהוא נעשה ממש דם ובשר, ובכך הוא ממשיך את חיות הנפש בגוף.

לכן הקרבנות נקראים "לחם". הלחם הוא המזון הבסיסי "שעליו יחיה האדם" (Deuteronomy 8:3): הוא מתעכל עד שהוא נעשה חלק מן הדם והבשר של הגוף, וכך הוא משמר בגוף את חיות הנפש.

ככה הוא החיות העולה מן הקרבן עולה ונכלל באור א"ס ב"ה ממש ועי"ז פועל ישועות להמשיך חיות ואור א"ס ב"ה למטה.

כך גם חיות הקרבן עולה ונכללת ממש באור אין סוף יתברך, ובכך היא פועלת ישועות — ממשיכה למטה חיות ואור אין סוף יתברך.

באותו אופן, החיות העולה מן הקרבן נכללת ממש באור אין סוף, וכתוצאה מכך היא "פועל ישועות": חיות ואור אין סוף נמשכים למטה. הקרבן "מזין" את ה' במובן שהוא מביא את אורו אל העולם.

קטע 3 • 611-9

התפילה במקום הקרבנות

6 והנה אמרז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] תפלות כנגד קרבנות תקנום.¹⁰ והענין הוא שגם באדם יש נה"ב [נפש הבהמית] ששרשה מבחי' חיות הקדש שבמרכבה וירדה ונתלבשה בגוף הגשמי.

והנה אמרו חכמינו זכרונם לברכה: "את התפילות תיקנו כנגד הקרבנות". העניין הוא שגם באדם יש נפש הבהמית, ששורשה מבחינת חיות הקודש שבמרכבה, והיא ירדה והתלבשה בגוף הגשמי.

הגמרא מלמדת שהתפילות היומיות תוקנו כנגד הקרבנות היומיים. אדמו"ר הזקן מסביר שהטעם לכך הוא שגם באדם יש נפש הבהמית, ששורשה בחיות הקודש, והיא ירדה והתלבשה בגוף הגשמי.

וצריך להעלותה לשרשה ומשם למעלה מעלה כו' והעלאה זו היא בקי"ש [בקריאת שמע] וברכותי [וברכותיה] עי" התבוננות ביוצר אור איך שהוא ית' אחד ממש.

צריך להעלות אותה לשורשה, ומשם למעלה מעלה וכו'. העלאה זו נעשית בקריאת שמע וברכותיה, באמצעות ההתבוננות ב"יוצר אור" בכך שהוא יתברך אחד ממש.

כמו הבהמה שעל המזבח, גם נפש זו צריכה להתעלות לשורשה ומשם למעלה ממנו. הדבר נעשה בקריאת שמע וברכותיה, באמצעות ההתבוננות בברכת "יוצר אור" בכך שה' אחד ממש.

7 ואין עוד מלבדו¹¹ דכולא קמ"י [קמיה] כלא חשיבי ואין ערוך אליו ית' אפי' [אפילו] כערך טפה מן הים אוקיינוס כו'

ו"אין עוד מלבדו", שהרי "הכול נחשב לפניו כלא כלום", ואין שום ערך והשוואה אליו יתברך, אפילו לא כיחס שבין טיפה לים אוקיינוס וכו'.

ההתבוננות נמשכת: "אין עוד מלבדו" (דברים ד, לה), וכל הבריאה נחשבת כלא כלום לפניו. אין כל השוואה בין ה' לעולם, אפילו לא כיחס הזעיר שבין טיפה לים.

ואי לזאת תכלה הנפש בתשוקה וצמאון לדבקה באור א"ס ב"ה ממש עד שתצא הנפש מנרתקה היא מאסר הגוף. כמ"ש מי לי בשמים¹² ועמך לא חפצתי בארץ.

ולכן תכלה הנפש בכמיהה ובצימאון לדבוק ממש באור אין סוף ברוך הוא, עד שהנפש תצא מנרתיקה — שהוא מאסר הגוף, כמו שכתוב: "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ".

התבוננות כזאת מעוררת כמיהה עזה כל כך, שהנפש משתוקקת לצאת מ"נרתיקה", הגוף, הכובל אותה כבית סוהר, כדי לדבוק בה'. דברי בעל התהילים מבטאים זאת: אין הוא רוצה דבר בשמים או בארץ, אלא את ה' בלבד.

8 ופי' חפצתי הוא שיש בחי' רצון ובחי' חפץ.¹³ וההפרש שביניהם כי רצון נקי אפילו מה שעושה בע"כ [בעל כרחך] רק שהרצון מסכים לכך בהסכמה בעלמא.

פירוש "חפצתי" הוא שיש בחינה של רצון ובחינה של חפץ. ההבדל ביניהם הוא ש"רצון" הוא מונח המתאים גם לדבר שאדם עושה בעל כורחו, אלא שרצונו מסכים לכך בהסכמה בלבד.

אדמו"ר הזקן מסביר כעת את המילה "חפצתי" באמצעות הבחנה בין רצון לחפץ. רצון יכול להיות גם כאשר אדם עושה דבר רק מפני שהוא חייב לעשותו: רצונו משתף פעולה, אך רק כהסכמה פשוטה.

ואפילו או כופין אותו עד שיאמר רוצה אני¹⁴ נקי בשם רצון. משא"כ חפץ שהוא חפץ בפנימי [בפנימיות / בפנימית] נקודת לבו ששם משכן התענוג¹⁵ שמתענג¹⁶

ואפילו אם כופים אותו עד שיאמר "רוצה אני", הדבר נקרא "רצון". לא כך הוא בחפץ: הוא חפץ [בדבר] בפנימיות נקודת לבו, שבה שוכן התענוג, שהוא מתענג

ההוכחה לכך היא ההלכה שאפשר לכפות אדם עד שיאמר "רוצה אני", והדבר נחשב לרצון. חפץ הוא עניין אחר: הוא שוכן בנקודה הפנימית ביותר של הלב, שבה נמצא תענוגו של האדם, שכן הוא נהנה ממה שהוא חפץ בו.

בדבר ההוא אשר יחפוץ לו וע"כ כל חפצו וכל ישעו ומגמת פניו ישים בדבר הזה כי כך הוא חפץ ומתאוה ובכך הוא נרצה לו התענוג.

בדבר שהוא חפץ בו; לכן הוא מרכז בדבר הזה את כל חפצו, את כל תקוותו ואת כל מגמתו, שכן זהו הדבר שהוא חפץ ומשתוקק אליו, ובו התענוג מוצא את סיפוקו.

מכיוון שהוא מתענג על הדבר, הוא מרכז בו את כל כמיהתו ואת כל תקוותו, והוא נעשה למטרתו היחידה. רצון יכול להתקיים בלי תענוג; חפץ הוא רצון הנובע מתענוג.

9 וזהו ועמך לא חפצתי בארץ שאין לי שום חפץ ותענוג בענייני עוה"ז רק בבחי' רצון בע"כ [בעל כרחך] זהו [פירושו] "ועמך לא חפצתי בארץ": אין לי שום רצון או תענוג בענייני העולם הזה, אלא רק בבחינת רצון מתוך הכרח,

על פי הפסוק, "ועמך לא חפצתי בארץ" פירושו שלמשורר אין רצון או תענוג בענייני העולם. הוא עוסק בהם רק מצד הרצון, כמי שמוכרח לעשות זאת.

כי בע"כ [בעל כרחך] אתה חי¹⁷ ואין לי חפץ אלא עמך כי עמך מקור חיים¹⁸ ומקור התענוג¹⁹ [התענוגים] ושם כל חפצו וכל ישעו להתענג על ה' שהרי "על כורחך אתה חי"; ואין לי רצון אלא להיות עמך, כי "עמך מקור חיים" ומקור התענוגים. את כל רצונו ואת כל תקוותו הוא תולה בהתענגות על ה'.

כפי שאומרת המשנה, "על כורחך אתה חי": מקבלים את החיים בעולם, אך אינם משתוקקים אליהם. הרצון היחיד שלו הוא להיות "עמך", כי ה' הוא "מקור חיים" ומקור כל התענוגים; לכן הוא תולה את כל רצונו ותקוותו בהתענגות על ה'.

(ועי' מענין חפץ ורצון בד"ה אני ישנה¹⁹ ובד"ה ואהי' [ואהיה] אצלו אמן²⁰ ובד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק.²¹)

(ועיינו בעניין חפץ ורצון במאמר המתחיל "אני ישנה", במאמר המתחיל "ואהיה אצלו אמן" ובמאמר המתחיל "זכור את אשר עשה לך עמלק".)

ההערה שבסוגריים מפנה לשלושה מאמרים נוספים העוסקים בהבדל בין חפץ לרצון: "אני ישנה", בהמשך ספר זה; "ואהיה אצלו אמן", במדבר; ו"זכור את אשר עשה לך עמלק", בתורה אור.

וי"ל [ויש לומר] שבחיי זו זהו ענין הקטרת האימורין שבקרבות כי החלב נמשך מהתענוג ועי לקמן בד"ה להבין ענין תפלה. ועי בש"ש [בשיר השירים] ע"פ לסוסתי):²²

ויש לומר שבחינה זו היא ענין הקטרת האימורים שבקרבות, שכן החלב נמשך מן התענוג. ועיינו להלן במאמר המתחיל "להבין ענין תפלה", וכן בשיר השירים על הפסוק "לסוסתי".

אדמו"ר הזקן מוסיף שייתכן שבחינה זו של רצון היא המיוצגת בהקטרת חלבי האימורים על המזבח, שכן החלב נובע מן התענוג. להרחבה הוא מפנה למאמר מאוחר יותר על התפילה ולמאמר על "לסוסתי".

קטע 4 • 101-12

האור הממלא והאור המקיף

10 ב והנה נודע שיש ב' בחי' בהמשכת אור אי"ס ב"ה לכל העולמות והנבראים בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]

ובחי' סוכ"ע [ממלא כל עלמין]

2. והנה ידוע שיש שתי בחינות בהמשכת אור אין סוף, ברוך הוא, לכל העולמות והנבראים: בחינת ממלא כל עלמין ובחינת סוכ"ע כל עלמין. ממלא כל עלמין.

החלק השני פותח בהבחנה יסודית. אור ה' מגיע אל העולמות בשתי דרכים: כאור ממלא כל עלמין וכאור סוכ"ע כל עלמין.

היינו דרך התלבשות והשתלשלות המדרגות מעילה לעלול ב"ס [כ"י ספירות] ואח"כ לנשמות ומלאכים שהמה רוחניים ואח"כ בגשמיים כו'

הוא בדרך של התלבשות והשתלשלות של המדרגות, מעילה לעלול, בעשר הספירות, ולאחר מכן בנשמות ובמלאכים, שהם רוחניים, ואחר כך בדברים גשמיים וכו';

האור הממלא נכנס לעולמות כשהוא מתלבש בהם שלב אחר שלב, וכל מדרגה נעשית סיבה למדרגה שאחריה: תחילה בעשר הספירות, אחר כך בנשמות ובמלאכים, שהם רוחניים, ולבסוף בדברים גשמיים.

שהחיות נמשך לכל עולם לפי מה שהוא ומזה נמשך ריבוי התחלקות מדרגות עד אין קץ ועולמות עד אין מספר²³ בבחי' רבות ומשונות זו מזו כו'

שכן החיות נמשכת לכל עולם לפי מהותו. מכך נובעים ריבוי וחלוקה של מדרגות עד אין קץ, ועולמות עד אין מספר, רבים ושונים זה מזה וכו'.

מכיוון שכל עולם מקבל חיות בהתאם ליכולת שלו, נוצרת מגוון אינסופי: מדרגות עד אין קץ ועולמות עד אין מספר. הביטוי רומז לשיר השירים ו, ח: "עולמות אין מספר", כאילו נכתב "עולמות".

אבל בחי' סוכי' היינו שהוא גי' חיות ואור אי"ס ב"ה המחיה את העולמות והנבראים אמנם אין החיות נמשך בדרך התלבשות והשתלשלות המדרגות רק בבחי' סוכב ומקיף מלמעלה.

אבל בחינת סוכב כל עלמין פירושה שגם היא חיות ואור אין סוף, ברוך הוא, המחיה את העולמות והנבראים; אלא שהחיות אינה נמשכת בדרך של התלבשות והשתלשלות המדרגות, אלא רק באופן של סוכב ומקיף מלמעלה.

גם האור המקיף מעניק חיות לעולמות, אך לא באמצעות כניסה לתוכם מדרגה אחר מדרגה. פעולתו בהם היא רק כאור המקיף אותם מלמעלה.

11 ונקי' אור מקיף פי' שהוא אור וחיות אלא שבחי' מקיף ומקיף את כולם בהשוואה אי' עליונים ותחתונים בלי התחלקות המדרגות

והוא נקרא אור מקיף, כלומר, אור וחיות, אלא שהוא מאיר בבחינת מקיף ומקיף את כולם בשווה — את העליונים ואת התחתונים, בלי חלוקה למדרגות.

משום כך נקרא סוכב כל עלמין "אור מקיף". זהו אור וחיות ממש, אך מכיוון שאינו נכנס אל תוך העולמות, הוא אינו מתחלק לפי מדרגותיהם; הוא מקיף את העליון ביותר ואת התחתון ביותר במידה שווה.

כי אני ה' לא שנית²⁴ כתיב שוה ומשוה קטן וגדול ורוחניות וגשמיות שוין לפניו וכחשכה כאורה.²⁵

שהרי נאמר: "אני הוי' לא שנית". הוא שווה ומשוה קטן וגדול, ורוחניות וגשמיות שוות לפניו, ו"כחשכה כאורה".

דברי הנביא "אני הוי' לא שנית" (מלאכי ג, ו) מבטאים את היחס השווה והבלתי משתנה הזה. בעיני אור זה קטן וגדול, רוחני וגשמי, שווים, כפי שאומר בעל התהילים: "כחשכה כאורה" (תהלים קלט, יב).

ומזה נמשך משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך²⁶ כי מבחי' סוכי' אפי' [אפילו] ההדיוט יכול להמשיך כו'.

ומכאן נמשך מה שאמרו חז"ל: "אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך", כי מבחינת סוכב כל עלמין אפילו הדיוט יכול להמשיך וכו'.

כך מתבאר הוראת התלמוד שלא להקל ראש בברכתו של אדם פשוט. מאחר שהאור המקיף מתייחס לכולם בשווה, אפילו אדם פשוט יכול להמשיך אותו.

12 והנה בחי' סוכי' עכשיו הוא בחי' העולם שאינה באה לידי גילוי אלא לימוה"מ [לימות המשיח] כי אז עין

בעין²⁷ כו' רק שעכשיו הוא בבחי' היום לעשות²⁸ להמשיך גילוי זה שלעתיד כנודע

והנה, בחינת סוכב כל עלמין נמצאת כעת בעולם, והיא מתגלה רק בימות המשיח, שאז "עין בעין" וכו'. אלא שכעת אנו בבחינת "היום לעשותם" — כדי להמשיך גילוי עתידי זה, כידוע.

כעת האור המקיף את כל העולמות נסתר; הוא יתגלה רק בימות המשיח, כאשר, כדברי ישעיהו, יראו "עין בעין". עכשיו הוא הזמן של "היום לעשותם" — זמן העבודה שממשיכה למטה את הגילוי העתידי.

והיינו ע"י בחי' ביטול רצון שבק"ש [שבקריאת שמע]²⁹ באחד בשומו ללבו איך שהוא אי' ואין עוד מלבדו
כנ"ל שע"י תכלה נפשו לדבקה בו ית' באור א"ס ב"ה ממש

והמשכה זו נעשית באמצעות ביטול הרצון בקריאת שמע, באמירת "אחד", כאשר האדם משים אל לבו שה' אחד
ו"אין עוד מלבדו", כנזכר לעיל. כך נפשו משתוקקת לדבוק בו יתברך, באור אין סוף ממש, ברוך הוא,

המשכה זו נעשית באמצעות ביטול הרצון בקריאת שמע, במילה "אחד", כאשר האדם משים אל לבו שה' אחד ואין עוד מלבדו. התבוננות זו
מעוררת בנפש געגוע לדבוק באור אין סוף ממש.

ולא יהי' [יהיה] לו רצון אחר כלל ואז עולה ונכלל החיות באור א"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא למעלה מבחי'
התלבשות בגדר עלמין בדרך השתלשלות.

ולא יהיה לו רצון אחר כלל. אז עולה החיות ונכללת באור אין סוף, ברוך הוא, הסובב כל עלמין, שלמעלה
מהתלבשות בתוך גבולות העולמות בדרך השתלשלות.

כאשר אין לאדם שום רצון אחר, החיות עולה ונכללת באור הסובב כל עלמין, שהוא למעלה מן הסדר שבו האור מתלבש בעולמות. עלייה זו
מכשירה את ההמשכה המתוארת בהמשך.

קטע 5 • 131-16

"ברוך אתה" ויציאת מצרים

13 ומשם נמשך חיות ואור א"ס ב"ה בפלת י"ח בבחי' ברוך אתה להיות ברוך ונמשך אור א"ס ב"ה כו'
והנה ביאור מלת ברוך יש בו ב' פירושים.³⁰

ומשם נמשכים חיות ואור אין סוף, ברוך הוא, בתפילת שמונה עשרה, בבחינת "ברוך אתה", כדי שאור אין סוף,
ברוך הוא, יהיה "ברוך" וימשך הלאה וכו'. והנה, למילה "ברוך" יש שני פירושים.

מן האור המקיף שאליו מגיעים בקריאת שמע, נמשכים אורו וחיותו של ה' בתפילת שמונה עשרה, שברכותיה פותחות במילים "ברוך אתה".
המילה "ברוך" מבטאת המשכה זו, ואדמו"ר הזקן מציין שיש לה שני פירושים.

הא' פ"י כמו והמלך שלמה ברוך^{31,32} שפ"י לי [לשון] נפעל שמקבל הברכה שנמשך עליו ממקום עליון
יותר.

הפירוש הראשון הוא כמו בפסוק "והמלך שלמה ברוך", שמשמעותו לשון סבילה: הוא מקבל את הברכה הנמשכת
אליו ממקום גבוה יותר.

במשמעות הראשונה, "ברוך" הוא לשון סבילה, כמו בפסוק "והמלך שלמה ברוך" (מלכים א' ב, מה): מי ש"ברוך" מקבל ברכה המגיעה אליו
ממקור עליון.

14 והבי' כמו רחום וחנון כו' שאינו לשון נפעל אלא לשון מקור שהוא מקור הרחמים.

הפירוש השני הוא כמו "רחום וחנון" וכו': אין זו לשון נפעל, אלא ביטוי המציין מקור — הוא מקור הרחמים.

במשמעות השנייה, "ברוך" דומה ל"רחום": הוא מתאר לא את מי שמקבל רחמים, אלא את מקורם. לכן "ברוך" יכול להתפרש כמקור הברכה.

וכך הוא ענין ברוך אתה שכתפלה יש בו כ' פירושים ושניהם אמת שע"י אתעדלית [אתערותא דלתתא]

התכללות החיות באור א"ס ב"ה נמשך ברכה ממקור הברכות הוא אור א"ס ב"ה הסוכ"ע כו'

וכך גם בביטוי "ברוך אתה" שכתפילה: יש לו שני פירושים, ושניהם אמת. באמצעות אתערותא דלתתא, כאשר החיות נכללת באור אין סוף ברוך הוא, נמשכת ברכה ממקור הברכות, שהוא אור אין סוף ברוך הוא, סובב כל עלמין וכו',

שני הפירושים נכונים לגבי "ברוך אתה" שכתפילה. באמצעות אתערותא דלתתא, כאשר החיות נכללת באור אין סוף, נמשכת ברכה ממקור הברכות — האור המקיף עצמו.

ממש בבחי' את"ה הן הם בחי' אותיות שמאלף ועד תי"ו וה' מוצאות הפה והוא ענין המשכת בחי' סובב

לבחי' ממלא שיהי' [שיהיה] גם בבחי' ממלא בחי' גילוי סוכ"ע.

ממש אל בחינת "אתה": אלו הן בחינת האותיות מאל"ף ועד תי"ו וחמשת מוצאות הפה. זהו ענין המשכת בחינת סובב אל בחינת ממלא, כך שגם בבחינת ממלא תהיה התגלות של בחינת סובב.

הברכה נמשכת אל "אתה", שאותיותיו מייצגות את כל האותיות מאל"ף ועד תי"ו ואת חמשת המקומות כפה שבהם נוצר הדיבור — ה"ה" מייצגת חמש. המשכת הברכה אל "אתה" היא אפוא המשכת האור המקיף אל האור הממלא, כדי שסובב יתגלה בתוך ממלא.

15 וזהו ענין יציאת מצרים כי בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] נק' מצרים שהוא בחי' השתלשלות המדרגות

ברבוי התחלקות שונות והרי לכל מדרגה יש לה גבול ומיצר.

זהו עניינה של יציאת מצרים: הבחינה של ממלא כל עלמין נקראת מצרים, משום שהיא בחינת השתלשלות המדרגות, בריבוי של חלוקות שונות; ולכל מדרגה יש גבול ומצר.

יציאת מצרים מתפרשת כאן במונחים אלה. מצרים קשורה למצר, כלומר להגבלה: אור הממלא יורד דרך מדרגות רבות, וכל מדרגה תחומה ומוגבלת.

אבל המשכות גילוי בחי' סוכ"ע נק' יצ"מ [יציאת מצרים] שהוא השראת אור א"ס ב"ה ממש שכשמו כן הוא אין לו סוף.

אבל המשכת גילוי הבחינה של סובב כל עלמין נקראת יציאת מצרים, שכן היא השראת אור אין סוף ממש, ה' יתברך, שכשמו כן הוא — אין לו סוף.

היציאה ממצרים היא גילוי האור המקיף, השראת אור אין סוף ממש, שאין לו שום גבול, כשמו — אין סוף.

16 ובהמשיך האדם על נפשו גילוי בחי' זו הרי הוא כאלו יוצא ממצרים בחי' מיצר כו'.

כאשר אדם ממשיך את גילוי הבחינה הזאת אל נפשו, הרי זה כאילו הוא יוצא ממצרים, מבחינת המיצר וההגבלה וכו'.

כאשר אדם ממשיך את הגילוי הזה אל תוך נפשו, הרי זה כאילו הוא יוצא ממצרים, ממצב של מיצר והגבלה.

וזהו ענין כפל ב' פעמים אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי³³ אתכם מארץ מצרים כו' וחזר ואמר אני ה' אלקיכם.

וזה הטעם לכך ש[הפסוק] אומר פעמיים "אני הוי' אלקיכם" "אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" וכו', ולאחר מכן חוזר ואומר "אני הוי' אלקיכם".

כך מתבאר מדוע הפסוק האחרון בפרשת ציצית אומר פעמיים "אני הוי' אלקיכם" (במדבר טו, מא): פעם אחת לפני "אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים", ופעם נוספת לאחריו.

פי' הוי' אלקיכם הוא גילוי בחי' סוכ"ע עד שנעשה בחי' הוי' לבחי' אלקי' כו' וכמ"ש במ"א.

הפירוש של "הוי' אלקיכם" הוא גילוי הבחינה של סוכב כל עלמין, עד שהבחינה של הוי' נעשית בבחינת אלקים וכו', כפי שמבואר במקום אחר.

"הוי' אלקיכם" פירושו שהוי', האור המקיף, מתגלה עד שנעשה "אלקיכם" — שם אלקים, המבטא את האופן שבו ה' מודד ומגביל את אורו ביחס לעולמות. הערת קה"ת מפנה למאמרים בפרשת שלח, שבהם הדבר מבואר.

ויש בזה ב' בחי' סוכ"ע ובחי' המשכת גילוי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]. ולזה כפל ג"כ הוי' אלקינו ה' אחד.³⁴

בכך יש שתי בחינות: סוכב כל עלמין והמשכת הגילוי אל הבחינה של ממלא כל עלמין. משום כך נאמר גם פעמיים: "הוי' אלקינו, הוי' אחד".

בפסוק יש אפוא שתי בחינות: האור המקיף עצמו והמשכתו אל האור הממלא. אותו שם כפול מופיע גם בקריאת שמע: "הוי' אלקינו, הוי' אחד" (דברים ו, ד).

הוי' אלקינו הוא בחי' סוכ"ע בעצמו (והיינו ענין יחוד דאוי"א [דאבא ואימא] שהמשכה זו מגילוי זה נק' בחינת סוכ"ע קודם שנמשך עדיין בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] כי אוי"א [אבא ואימא] נק' ג"כ הנסתרות³⁵ להוי' אלקינו³⁶ עלמא דאתכסיא

"הוי' אלקינו" הוא הבחינה של סוכב כל עלמין עצמו. (זהו יחוד אבא ואמא: המשכה זו של הגילוי נקראת סוכב כל עלמין, לפני שהיא נמשכת עדיין בבחינה של ממלא כל עלמין; שכן אבא ואמא נקראים גם "הנסתרות להוי' אלקינו" — העולם המכוסה, עלמא דאתכסיא;

"הוי' אלקינו" הוא האור המקיף עצמו. במונחים קבליים, זהו יחוד אבא ואמא, חכמה ובינה, שעדיין שייכים לעולם המכוסה; לכן הם נקראים "הנסתרות" השייכות להוי' אלקינו (דברים כט, כח).

וגם החכמה היא למעלה מהשכל המושג ומובן כו' וכמ"ש במ"א כפי' וענין מוחין דאבא³⁷ והבינה היא ג"כ בחי' מקיף וגם כלולה ומיוחדת עם החכמה כו'

וגם חכמה היא למעלה מן השכל שאפשר להשיג ולהבין וכו', כפי שמבואר במקום אחר בפירוש ובעניין המוחין דאבא; וגם בינה היא בחינה של אור מקיף, והיא כלולה ומיוחדת עם חכמה וכו';

חכמה היא למעלה מכל שכל שאפשר להשיג, כפי שמבואר במקום אחר על המוחין דאבא. גם בינה, אף שעניינה הבנה, היא אור מקיף ומיוחדת עם חכמה; לכן שתיהן שייכות לבחינת סובב.

והמשכת סוכ"ע כשבא בגילוי בממכ"ע [במלא כל עלמין] זהו הנקרא יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] ובי' המשכות אלו זהו ג"כ ב' הפירושים שבמלת ברוך וזהו פי' הקדוש ב"ה קדוש היינו סוכ"ע ממש ברוך הוא היינו מקור כל ברכה והוא ההמשכה מכתר בחו"ב [בחכמה ובינה] עלמא דאתכסיא.

וכאשר ההמשכה של סובב כל עלמין באה בגילוי בתוך ממלא כל עלמין, זה נקרא יחוד ז"א ונוקבא. שתי המשכות אלו הן גם שני הפירושים של המילה "ברוך". וזהו פירוש "הקדוש ברוך הוא": "קדוש" הוא סובב כל עלמין ממש; "ברוך הוא" — מקור כל ברכה, והיינו ההמשכה מכתר אל חכמה ובינה, העולם המכוסה.

כאשר האור המקיף מתגלה בתוך האור הממלא, זהו יחוד ז"א ונוקבא. שתי המשכות האלה הן שני הפירושים של "ברוך", והן מבארות את הכינוי "הקדוש ברוך הוא": "קדוש" הוא סובב עצמו, ו"ברוך" הוא מקור הברכה, הנמשך מכתר אל חכמה ובינה.

וגם ברוך הוא שנמשך בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] בבחי' אתה כו' ועמ"ש מזה בד"ה אם כהרת קדמה³⁸ כו'. ואפשר לומר שבי' המשכות אלו זהו ענין דעת עליון ודעת תחתון המבואר לקמן בהביאור

ו"ברוך" הוא גם מה שנמשך בבחינה של ממלא כל עלמין, בבחינת "אתה" וכו'. וראו מה שנכתב על כך בדרוש המתחיל "אם כהרת קדמה" וכו'. ואפשר לומר ששתי המשכות אלו הן עניין דעת עליון ודעת תחתון, המבוארים להלן בביאור;

"ברוך" פירושו גם ההמשכה הנוספת אל ממלא, אל הבחינה של "אתה". אדמו"ר הזקן מציע ששתי המשכות האלה עשויות להיות דעת עליון ודעת תחתון, המתבארים להלן בביאור.

כי דעת עליון מחבר חו"ב [חכמה ובינה] ודעת תחתון ממשיך מחו"ב [מחכמה ובינה] במדות כו' ועמ"ש בביאור ע"פ כה תברכו את בני [בני ישראל] מענין ב' בחי' דעת כו' ובד"ה החלצו מאתכם³⁹

מפני שדעת עליון מחברת בין חכמה לבינה, ודעת תחתון ממשיכה מחכמה ובינה אל המדות וכו'. ראו גם את הכתוב בביאור על הפסוק "כה תברכו את בני ישראל" בעניין שתי בחינות הדעת וכו', ובמאמר המתחיל "החלצו מאתכם".

דעת עליון מחברת בין חכמה לבינה, ואילו דעת תחתון מורידה אותן אל המדות. הסוגריים מסתיימים בהפניות לשני מאמרים נוספים העוסקים בשתי בחינות הדעת.

והוי' אחד הוא כשבא לגילוי בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] והיינו בחי' יחוי' [יחודא עילאה] כי בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] הוא בחי' יחוי' [יחודא תתאה] כנודע.

ו"חוי' אחד" הוא כאשר הוא בא לידי גילוי בבחינת ממלא כל עלמין, וזוהי בחינת יחודא עילאה; ואילו "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" הוא בחינת יחודא תתאה, כידוע.

"חוי' אחד" הוא הגילוי בתוך ממלא כל עלמין, הבחינה הנקראת יחודא עילאה, שבה העולם אינו תופס מקום לעומת ה'. השורה הנאמרת אחר כך, "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", היא יחודא תתאה.

וזהו ענין תפלות כנגד קרבנות תקנום שכמו שהקרבנות נקי לחם. כך נאמר על קי"ש [קריאת שמע] אכלתי יערי⁴⁰ עם דבשי שנעשה בחי' אכילה כביכול למעלה

וזהו ענין "תפילות כנגד קרבנות תיקנום": כשם שהקרבנות נקראים "לחם", כך נאמר על קריאת שמע: "אכלתי יערי עם דבשי", שכן נעשית למעלה, כביכול, בחינת אכילה;

זהו הטעם שהתפילה באה במקום הקרבנות. כשם שהקרבנות הם "לחם", כך נאמר על קריאת שמע הפסוק "אכלתי יערי עם דבשי" (שיר השירים ה, א): למעלה, כביכול, יש "אכילה".

דהיינו בחי' ביטול והתכללות הנפש באור א"ס ב"ה הסוכ"ע להמשיך חיות וגילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין]:^{41,42}

כלומר, בחינת הביטול וההתכללות של הנפש באור אין סוף ברוך הוא הסובב כל עלמין, כדי להמשיך חיות וגילוי של אור אין סוף ברוך הוא בבחינת ממלא כל עלמין.

אותה "אכילה" היא ביטול הנפש והתכללותה באור המקיף. בדומה למזון, היא ממשיכה לאחר מכן חיות וגילוי של אור אין סוף אל ממלא כל עלמין.

קטע 6 • 171-23

התורה כ"אדם" וכ"לחם"

17 ג אך הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] על שלשה דברים העולם עומד^{43,44} על התורה ועל העבודה כו'. והנה העבודה הוא הקרבנות וכנגדן התפלה כו'. אמנם ביאור ענין התורה.

ג. אולם חז"ל אמרו: "על שלושה דברים העולם עומד: על התורה ועל העבודה כו'. העבודה היא הקרבנות, וכנגדם התפילה כו'. אך יש לבאר את עניינה של התורה:

החלק השלישי עוסק בתורה. המשנה אומרת שהעולם עומד על שלושה דברים: התורה, העבודה וגמילות חסדים. העבודה הייתה הקרבנות, וכיום התפילה באה במקומם, וכבר התבאר עניינה; נותר לבאר את התורה.

הנה כתיב זאת התורה אדם⁴⁵ שהוא בחי' אדם שעל דמות הכסא דמות כמראה אדם⁴⁶ כו'

נאמר: "זאת התורה אדם" — התורה היא בחינת אדם, אותו "אדם" שעל דמות הכיסא: "דמות כמראה אדם" וכו';

הפסוק "זאת התורה אדם" (במדבר יט, יד), שפשוטו פותח את דיני אדם שמת באוהל, נקרא כאן כאומר שהתורה היא "אדם": ה"אדם" שעל הכיסא בחזון יחזקאל.

דהיינו בחינת רמ"ח אברין רמ"ח⁴⁷ מצות עשה כו' פי' כמו שהאברים הם כלים ומשכן להמשכת החיות הנמשך מן הנפש המתפשט ומתחלק לכל אבר לפי

כלומר, בחינת רמ"ח איברים, כנגד רמ"ח מצוות עשה וכו'. כשם שהאיברים הם כלים ומשכן להמשכת החיות מן הנפש, המתפשטת ומתחלקת לכל איבר לפי

רמ"ח מצוות עשה שבתורה מקבילות לרמ"ח איברי הגוף, כפי שמוכח בהערת קה"ת בשם תיקוני זוהר. כל איבר הוא כלי לחיות הנפש ומקבל אותה לפי טבעו.

מזגו ותכונתו כך המצות הם בחי' כלים ומשכן להשראת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע השורה ומתלבש ממש בתוכן בבחי' התחלקות ההמשכה כל מצוה ומצוה לפי מדרגתה.

מזגו ותכונתו, כך המצוות הן בחינת כלים ומשכן להשראת אור אין סוף ברוך הוא, סובב כל עלמין, השורה ומתלבש בהן ממש. ההמשכה מתחלקת, וכל מצווה ומצווה מקבלת לפי מדרגתה.

באותו אופן, כל מצווה היא כלי לאור המקיף, השורה ומתלבש בה ממש. האור מתחלק בין המצוות, וכל אחת מקבלת אותו לפי מדרגתה.

18 וכל ההמשכות הן מבחי' סוכ"ע שהוא ענין ביטול באור א"ס ב"ה שכל עניני התורה ומצות שהן מלובשים בענינים גשמיים זרעים מועד כו'

כל ההמשכות נמשכות מבחינת סובב כל עלמין, שעניינה ביטול באור אין סוף, ברוך הוא. שהרי כל עניני התורה והמצוות, המלובשים בענינים גשמיים — זרעים, מועד וכו',

כל ההמשכות הללו באות מסובב כל עלמין, שעניינו ביטול באור אין סוף. לכן התורה והמצוות מלובשות בענינים גשמיים, כפי שעולה מסדרי המשנה: זרעים, העוסקים בחקלאות, מועד, העוסק בחגים, ושאר הסדרים.

תרומות ומעשרות קרבנות כו' בדברים שתחת קליפת נוגה כו' הוא כדי להמשיך בהן אור א"ס ב"ה כדי שיהיה היש מקליפת נוגה בטל ונכלל באור ה' וקדושתו.

תרומות ומעשרות, קרבנות וכו', העוסקים בדברים הנתונים תחת קליפת נוגה וכו', נועדו להמשיך לתוכם את אור אין סוף, ברוך הוא, כדי שהיש שבקליפת נוגה יתבטל ויכלל באור ה' ובקדושתו.

תרומות, מעשרות וקרבנות עוסקים בדברים גשמיים הנתונים תחת קליפת נוגה, הקליפה שיש בה טוב ורע. מטרתם להמשיך את אור אין סוף לתוך הדברים האלה, כדי שתחושת הקיום העצמאי שלהם — היש — תתבטל ותיכלל באור ה' ובקדושתו.

19 והמל"ת [והמצות לא תעשה] הן להפריד הרע כו'. ולכן נקרא התורה בשם לחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי⁴⁸

כו' כמו שהלחם שעליו יחיה האדם⁴⁹ כי הגם שעיקר החיות אינו

והמצוות הלא־תעשה נועדו להפריד את הרע וכו'. לכן התורה נקראת בשם "לחם", כמו שכתוב: "לכו לחמו בלחמי" וכו', בדומה ללחם שבאמצעותו האדם חי. שכן אף שעיקר החיות

לעומת זאת, המצוות הלא־תעשה מפרידות את הרע. מכיוון שהתורה ממשיכה חיות, היא נקראת "לחם", כמו שנאמר בחכמה: "לכו לחמו בלחמי" (משלי ט, ה).

אלא מהנפש החיוניי [החיונית] והלחם הוא רק הגורם הקיום שלא יסתלק הנפש מן הגוף והוא רק מחבר ממש חיות הנפש אל הגוף כי לחם לבב אנוש יסעד.⁵⁰

נובע רק מהנפש החיונית, הלחם רק גורם לקיום, כדי שהנפש לא תסתלק מן הגוף; הוא רק מחבר בפועל את חיות הנפש אל הגוף, שהרי "לחם לבב אנוש יסעד";

השוואה מדויקת: החיים עצמם נובעים מהנפש החיונית ולא מן הלחם. הלחם רק מונע מן הנפש להסתלק מן הגוף ומחבר אותה אליו, כמו שנאמר בתהילים: "לחם לבב אנוש יסעד" (תהילים קד, טו).

מ"מ המשכת החיות של הנפש והתקשרותה בגוף הוא מחמת גרם הלחם כי הלחם הוא הגורם והממשיך חיות. משא"כ שאר מיני מאכלים ומשקים הם מיני תענוג אבל עיקר הממשיך חיות הוא הלחם.

ובכל זאת, המשכת חיות הנפש והתקשרותה בגוף באות מכוח הלחם, שכן הלחם הוא הגורם וממשיך החיות. לא כך שאר סוגי המאכלים והמשקאות: הם מיני תענוג, אבל עיקר הדבר שממשיך חיות הוא הלחם.

ובכל זאת, הקשר בין הנפש לגוף נגרם על ידי הלחם. משום כך הלחם הוא המזון העיקרי שממשיך חיות, ואילו שאר המאכלים והמשקאות מוסיפים רק תענוג. כך גם, כפי שנאמר בפסוק הבאה, התורה והמצוות הן שממשיכות את אור ה' אל העולמות.

20 וכך התומ"צ [התורה ומצות] המה הגורמים המשכת אור א"ס ב"ה הסוכ"ע דלאו מכל אינון מדות כלל⁵¹

ונקרא רבון עלמין⁵² למעלה מבחי' עלמין להתלבש בבחי' עלמין להיות אנת הוא חכים כו'

כך גם התורה והמצוות הן הגורמות להמשכת אור אין סוף, ברוך הוא, הסובב כל עלמין, שהוא "לא מכל המידות הללו כלל" ונקרא "ריבון העולמים"; הוא למעלה מבחינת העולמות, ובא להתלבש בבחינת העולמות, כך שאפשר לומר עליו: "אתה הוא חכים" וכו'.

כמו הלחם, התורה והמצוות הן שממשיכות את האור המקיף אל תוך העולמות. בלשון תפילתו של אליהו בתיקוני הזוהר, אור זה הוא "לא מכל המידות הללו כלל" והוא "ריבון העולמים", למעלה מהם; באמצעות התורה והמצוות הוא מתלבש בעולמות, כך שאפשר לומר עליו: "אתה חכים".

ועיי התורה נמשך ומתלבש אור איס ביה בחכמה והמצות כללותן הוא בחי צדקה וחסד נמשך ונתלבש אור איס בחסד כנודע מענין עולם חסד יבנה⁵³ שהחסד ציל נבנה כו' וכמ"ש במ"א בשה"ש [בשיר השירים] בד"ה לסוסתי.⁵⁴

באמצעות התורה נמשך אור אין סוף, ברוך הוא, ומתלבש בחכמה; ואילו כללות המצוות היא בחינת צדקה וחסד, ובאמצעותן נמשך אור אין סוף ומתלבש בחסד, כידוע בעניין "עולם חסד יבנה" — שהחסד צריך להיכנות וכו', וכפי שמבואר במקום אחר, בשיר השירים, במאמר המתחיל "לסוסתי".

התורה ממשיכה את אור אין סוף אל החכמה. המצוות, שכללותן היא צדקה וחסד, ממשיכות אותו אל החסד; זהו פירוש "עולם חסד יבנה" (תהילים פט, ג): יש לבנות את החסד שבעולמות, והמאמר "לסוסתי" מבאר עניין זה.

שכדי להיות התלבשות אור איס במדות לך ה' הגדולה והגבורה⁵⁵ כו' באתעדלית [באתערותא דלתתא] תליא מלתא^{56,57} אשר קדשנו במצותיו כו'.

כדי שאור אין סוף יתלבש במידות — "לך ה' הגדולה והגבורה" וכו' — הדבר תלוי באתערותא דלתתא: "אשר קידשנו במצוותיו" וכו'.

כדי שאור אין סוף יתלבש במידות של ה', המנויות בפסוק "לך ה' הגדולה והגבורה" (דברי הימים א' כט, יא), נדרשת אתערותא דלתתא, כפי שאומר הזוהר. מילות הברכה על מצווה, "אשר קידשנו במצוותיו", מצביעות על המצוות כעל אותה התעוררות.

21 וזהו את קרבני לחמי לאשי⁵⁸ שבחיי לחם הוא בחי ביטול היש לאין להמשיך בחי גילוי אור איס ביה למטה נעשה עיי הקרבן אשה ריח ניחוח להוי'.

זהו [פירוש] "קרבני לחמי לאשי": בחינת הלחם היא ביטול היש לאין, כדי להמשיך למטה גילוי של אור אין סוף ברוך הוא; הדבר נעשה באמצעות הקרבן, "אשה ריח ניחוח להוי'".

כעת אפשר לקרוא את הפסוק "קרבני לחמי לאשי" במלואו. "לחם" הוא ביטול היש לאין, ביטול העצמי ל"אין", שממשיך למטה את גילוי אור אין סוף; בבית המקדש הדבר נעשה באמצעות הקרבן, "אשה ריח ניחוח להוי'".

ועיי התפלה שכנגד קרבנות אכלתי יערי עם דבשי⁵⁹ כו' (ועמ"ש בפ"י את קרבני לחמי בד"ה צו את בניי [בני ישראל]⁶⁰ את קרבני כו' איך שמרומז בזה ההמשכה שעיי עסק התורה וההעלאה שעיי הקרבן כו' ע"ש).

ועל ידי התפילה, שהיא כנגד הקרבנות: "אכלתי יערי עם דבשי" וגו'. (וראו מה שנכתב על פירוש "קרבני לחמי" במאמר המתחיל "צו את בני ישראל את קרבני" וגו', כיצד הדבר רומז להמשכה שבאה באמצעות העיסוק בתורה ולהעלאה שבאה באמצעות הקרבן וגו'; ראו שם.)

כיום הדבר נעשה באמצעות התפילה, שהיא כנגד הקרבנות, ככתוב: "אכלתי יערי עם דבשי". ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על "צו את בני ישראל את קרבני", שבו הפסוק מתפרש כרומז הן להמשכה שבאה באמצעות לימוד התורה והן להעלאה שבאה באמצעות הקרבן.

אך בחינת לחמי צ"ל לאשי בחינת רשפי אש⁶¹ והתלהבות הנפש שבק"ש [שבקריאת שמע] בהעלותו את נה"ב [נפש הבהמית] ליכלל באור א"ס ב"ה וכל בחינת רשפי אש הוא מצד העלאת נה"ב [נפש הבהמית] והתהפכותה כו' שעולה כשלהבת בחי' שרפים כו'.⁶²

אך בחינת "לחמי" צריכה להיות "לאשי": בחינת רשפי אש והתלהבות העזה של הנפש בקריאת שמע, כשהיא מעלה את נפש הבהמית להיכלל באור אין סוף ברוך הוא. כל בחינה של רשפי אש באה מהעלאת נפש הבהמית ומהפיכתה וגו', שכן היא עולה כלהבה, בבחינת השרפים וגו'.

אך ה"לחם" צריך להיות "לאשי": עליו לבוא עם ההתלהבות העזה של הנפש בקריאת שמע, עם "רשפי אש", כשהאדם מעלה את נפש הבהמית אל אור אין סוף. אש כזאת באה דווקא מהפיכת נפש הבהמית, שאז היא עולה כלהבה, בדומה לשרפים, המלאכים ה"שרפים".

22 והחיות נושאות את הכסא וזעות מחיל כסא כדאיתא בתדב"א [בתנא דבי אליהו] שהמלאך אינו אומר רק ג"פ [ג' פעמים] קדוש כל היום מפני שכשאומר פעם א' קדוש מתבטל במציאות ואין נפשו חוזרת אליו עד ד' שעות וכן בפעם הב'.

והחיות נושאות את הכיסא ורועדות מפחד הכיסא, כפי שמוכח בתנא דבי אליהו: מלאך אומר "קדוש" רק שלוש פעמים במשך כל היום, משום שכאשר הוא אומר "קדוש" פעם אחת, הוא מתבטל מציאותו, ונשמתו אינה חוזרת אליו עד לאחר ארבע שעות; וכך גם בפעם השנייה.

החיות הנושאות את הכיסא רועדות מפניו. תנא דבי אליהו מלמד שמלאך אומר "קדוש" רק שלוש פעמים ביום: בכל פעם הוא מתבטל מעוצמת החוויה, ונשמתו חוזרת אליו רק לאחר ארבע שעות.

ונמצא שג"פ [שג' פעמים] קדוש אומר כיב"ש [בי"ב שעות] היום. אך גדול ורב כח של העלאת וביטול הנפש מישראל מבמלאכים.

נמצא שהוא אומר "קדוש" שלוש פעמים במשך שתיים-עשרה שעות היום. אך גדול ורב כוחה של עליית נפש ישראל וביטולה מכוחן של המלאכים.

שלוש פעמים במשך שתיים-עשרה שעות פירושן פעם בארבע שעות. אולם עלייתה וביטולה של נפש יהודית גדולים וחזקים יותר משל המלאכים.

כי החיות נושאות את הכסא ועל הכסא כמראה אדם מלמעלה ולא נמשך ומתלבש בחי' אדם שעל הכסא עד שנתגלה בחי' בכל מאדך⁶³

שהרי החיות נושאות את הכיסא, ועל הכיסא יש "דמות כמראה אדם מלמעלה"; ובחינת האדם שעל הכיסא אינה נמשכת ומתלבשת עד שמתגלית בחינת "בכל מאדך".

הטעם הוא שהחיות נושאות את הכיסא בלבד, ואילו ה"אדם" שעל הכיסא נמצא למעלה מהן. אותו "אדם" נמשך ומתלבש למטה רק כאשר מתגלית בעבודת האדם בחינת "בכל מאדך".

(עיינ פי וישב בד"ה כה אמר כו' בענין פי ונתתי לך מהלכים בין העומדים)⁶⁴ כי אדיים הוא אותיות מאיד⁶⁵ והיינו בחינת בכל מאדך לכל חד וחד כפום דרגא דיליה

(ראו בפרשת וישב, במאמר הפותח "כה אמר" וכו', בענין פירוש "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה"); שכן אדם מורכב מאותן אותיות כמו מאוד. זוהי בחינת "בכל מאודך", לכל אחד ואחד לפי דרגתו:

הסוגריים מפנים למאמר בתורה אור בפרשת וישב, העוסק בפסוק "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה" (זכריה ג, ז). למילים אדם ומאוד אותן אותיות, ו"בכל מאודך" פירושו שכל אדם עובד לפי דרגתו.

כמו שהוא עצמו למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת ונקי מאד שלו לכל נפש לפי מדרגתו ממשיך חיות מבחי אדם שעל הכסא אדם

כפי שהוא עצמו, למעלה ממה שנפשו יכולה לשאת; וזהו מאוד שלו, של כל נפש לפי דרגתה ממש. [עבודה זו] ממשיכה חיות מבחינת ה"אדם" שעל הכיסא. אדם

מאוד פירושו לצאת מעבר לעצמך: לעבוד יותר מכפי שנפשך יכולה לשאת, כל נפש לפי דרגתה. עבודה כזאת ממשיכה חיות מן ה"אדם" שעל הכיסא.

היינו בחינת א' דם הדם הוא הנפש⁶⁶ וחיות הנמשך מבחי אדם דהיינו מבחי סובב לבחי ממלא.

הוא בחינת א' דם: "כי הדם הוא הנפש", והחיות הנמשכת מבחינת אדם, כלומר מבחינת סובב לבחינת ממלא.

את המילה אדם דורשים כא' דם: האות א' בצירוף דם. הדם הוא הנפש והחיות, ככתוב "כי הדם הוא הנפש" (דברים יב, כג), וחיות זו באה מבחינת האדם, כלומר מן האור המקיף אל האור הממלא.

23 ועמ"ש מענין אלף על פסוק ויקרא אל משה⁶⁷ כו'. אך כל זה הוא ע"י הכהן המקריב את הקרבן כו'

ועיינו במה שנכתב בענין האות אל"ף על הפסוק "ויקרא אל משה" וכו'. אך כל זה נעשה באמצעות הכוהן המקריב את הקרבן וכו'.

הטקסט מפנה לדיון שלו באות אל"ף שבפסוק "ויקרא אל משה" (ויקרא א, א), שהאל"ף שבו נכתבת קטנה, בקשר לאל"ף של "אדם" שנזכר קודם. אך כל העלייה הזאת, ממשיך אדמו"ר הזקן, נעשית באמצעות הכוהן שמביא את הקרבן.

והיינו בחי אהרן ונחנו מ"ה [מה] שהוא בחי משה ואהרן כו' בחי ביטול באו"א"ס [באור אין סוף] ב"ה בחי יחוי"ע [יחודא עילאה] ובחי יחוי"ת [יחודא תתאה] וכו' שבזה נמשך אור א"ס ב"ה מלמעלה

כלומר, בחינת אהרן, "ונחנו מה", שהיא בחינת משה ואהרן וכו'; בחינת ביטול באור אין סוף ברוך הוא, בחינת יחודא עילאה ובחינת יחודא תתאה וכו', שבאמצעותה נמשך אור אין סוף ברוך הוא מלמעלה

בנפש, הכוהן הוא מידתו של אהרן, שאמר יחד עם משה: "ונחנו מה" — ביטול מוחלט לפני אור אין סוף, הן ביחודא עילאה והן ביחודא תתאה. באמצעות ביטול זה נמשך אור אין סוף מלמעלה למטה.

למטה ג"כ בבחי' אנת הוא חכים ובבחי' לך ה' הגדולה והגבורה ונמשך מזה בחינת התהפכות נה"כ [נפש הבהמית] וכחותיה לקיים ואהבת ככל לבכך⁶⁸ בבי יצריך⁶⁹ דהיינו להיות לו כי בחי' לבכות.⁷⁰

למטה, גם בבחינת "אנת הוא חכים" ובבחינת "לך ה' הגדולה והגבורה". מכך נובעת הפיכת הנפש הבהמית וכחותיה, כדי לקיים "ואהבת ככל לבכך", "בשני יצריך"; כלומר, שיהיו לו שתי בחינות של לבכות.

האור נמשך אל החכמה, "אנת הוא חכים", ואל המדות, "לך ה' הגדולה והגבורה". מכך נובעת הפיכת הנפש הבהמית, כדי שהאדם יאהב את ה' "בכל לבכך", שחז"ל דורשים "בשני יצריך": על האדם שיהיו לו שני לבכות.

האי לאהבה ולכלות נפשו אליו לדבקה בו והבי' להכניע את היצה"ר [היצר הרע] לאכפאי לסט"א [לסטרא אחרא] ולאהפכא כו'.

האחד — לאהוב, שנפשו תכלה אליו ותדבק בו; והשני — להכניע את היצר הרע, לכפות את הסטרא אחרא ולהפוך אותה וכו'.

הלב הראשון הוא אהבה, כמיהת הנפש לדבוק בה'. הלב השני מכניע את היצר הרע: תחילה כופה את הסטרא אחרא, ואחר כך הופך אותה.

(ועיין בזהר פרשה תרומה דקס"ב סע"ב [סוף עמוד ב]). והן הם בחינת חדוה תקיעא בליבאי מסט"א [מסטרא] דא⁷¹ ובכיי תקיעא בליבאי מסטרא דא בכי' היא המרירות

(ועיין בזהר, פרשת תרומה, דף קס"ב סוף עמוד ב'). ואלה הן בחינות "חדוה תקיעא בליבאי מסטרא דא, ובכיה תקיעא בליבאי מסטרא דא". הבכיה היא המרירות

הטקסט מפנה לזוהר (חלק ב, קס"ב ע"ב), ולאחר מכן מביא קטע אחר מהזוהר: "חדוה תקיעא בליבאי מסטרא דא, ובכיה תקיעא בליבאי מסטרא דא". הבכיה היא מרירות, כפי שמתואר בהמשך.

על נפשו שירדה ממעלתה ומדרגתה ישראל עלו במחשבה⁷² ונתלבשה בגוף הגשמי שהוא רחוק מאד מאור א"ס ב"ה ומסך מבדיל להיות נראה ליש ודבר נפרד בפ"ע [בפני עצמו].

על נפשו, שירדה ממעלתה ומדרגתה, שבה "ישראל עלו במחשבה", והתלבשה בגוף הגשמי, הרחוק מאוד מאור אין סוף ברוך הוא ומפריד כחיץ, כך שהאדם נראה כיש וכדבר נפרד בפני עצמו.

הבכיה היא מרירות על הנפש, שמקורה העליון הוא בבחינת "ישראל עלו במחשבה", ובכל זאת ירדה להתלבש בגוף גשמי. הגוף רחוק מאור אין סוף ומפריד בינו לבין האדם, כך שהאדם נדמה לעצמו כישות נפרדת.

וחדוה מסטרא דא שהרי גם למטה בדברים גשמיים נמשך ומתלבש אור אין סוף ב" בתומ"צ [בתורה ומצות] המלובשים בענינים גשמיים תרומות צדקה כו' ואי לזאת יגיל וישמח מאד בה' השוכן בתוך תורתו ומצותיו.

והחדוה היא מן הצד הזה: שהרי גם למטה, בדברים גשמיים, נמשך ומתלבש אור אין סוף ברוך הוא בתורה ובמצוות, המלובשות בענינים גשמיים — תרומות, צדקה וכו'. לכן הוא יגיל וישמח מאוד בה', השוכן בתוך תורתו ובתוך מצוותיו.

החדוה באה מן הצד האחר: גם למטה, בדברים גשמיים, אור אין סוף מתלבש בתורה ובמצוות, המתלבשות בעצמן בענינים גשמיים כגון תרומות וצדקה. לכן האדם יכול לשמוח מאוד בה', השוכן בתוך תורתו ומצוותיו.

וזהו ישמח ישראל בעושיו⁷³ לשון רבים הם המצות שנמשכו בענינים גשמיים שהן בבחינת רה"ר [רשות הרבים] טורי דפרודא כו':

וזהו "ישמח ישראל בעושיו", בלשון רבים: אלה הן המצוות שנמשכו בענינים גשמיים, הנמצאים בבחינת רשות הרבים, "טורי דפרודא" וכו'.

לכן נאמר "ישמח ישראל בעושיו" (תהלים קמט, ב), בלשון רבים: "עושים" הם המצוות, שנמשכו אל ענינים גשמיים. ענינים אלה שייכים ל"רשות הרבים", עולם הריבוי, הנקרא "טורי דפרודא" — הרים של פירוד.

קטע 7 • 24

"לִבְכַּתְּנִי, אֲחוֹתִי כֹלָה"

24 ד וזהו לבכתני. שהקב"ה אומר לכנס"י [לכנסת ישראל] כלומר שאתה הוא הגורם לי שאהי בכחי לב.

ד. וזהו [פירוש] "לִבְכַּתְּנִי": הקדוש ברוך הוא אומר לכנסת ישראל: "לִבְכַּתְּנִי"; כלומר, את גורמת לי להיות בבחינת לב.

החלק הרביעי מסביר את המילה הראשונה בפסוק. "לִבְכַּתְּנִי" נגזרת מהמילה "לב": ה' אומר לכנסת ישראל שהיא גורמת לו, כביכול, להיות "לב".

והענין כי הלב הוא משכן הדם הוא הנפש וחיות של כל הגוף כי המאכל מתעכל ונעשה דם ונוטל הכבד ריבוי הדם ושולח המובחר ללב ולבא פליג לכל שייפין.⁷⁴

ההסבר הוא שהלב הוא משכן הדם, שהוא הנפש והחיות של הגוף כולו. המזון מתעכל והופך לדם; הכבד נוטל את רוב הדם ושולח את המובחר שבו ללב, ו"הלב מחלק לכל האיברים".

הלב הוא מקום מושבו של הדם, הנושא את חיות הנפש לכל הגוף. המזון הופך לדם, הכבד נוטל את רובו ושולח את החלק המובחר ללב, ומשם "הלב מחלק לכל האיברים".

וכך הוא למעלה כביי [כביכול] שעיי בחי לחם ואכלתי יערי עם דבשי נעשה הקביי בבחי לב להמשיך חיות ואור

וכך הוא למעלה, כביכול: באמצעות בחינת "לחם" ו"אכלתי יערי עם דבשי", הקדוש ברוך הוא נעשה בבחינת לב, כדי להמשיך חיות ואור

כך גם למעלה: באמצעות ה"לחם" וה"אכילה" שב"אכלתי יערי עם דבשי", ה' נעשה כביכול "לב" הממשיך חיות הלאה.

א"ס ב"ה הסוכ"ע לממכ"ע [לממלא כל עלמין] ולבבתי ב' בחי לבבות הם ב' בחי המשכות החיות בחי אנת הוא חכים ובחי לך ה' הגדולה והגבורה כו'

של אין סוף, ברוך הוא, הסוכב כל עלמין, אל ממלא כל עלמין. ו"לִפְתָּנִי": שתי בחינות של לבבות; אלה שתי בחינות של המשכת החיות — הבחינה של "אתה הוא חכים" והבחינה של "לך ה' הגדולה והגבורה" וכו'.

ה"לב" הזה ממשיך את האור הסוכב אל האור הממלא. המילה "לִפְתָּנִי", כמו "לבב", נדרשת כשתי לבבות: שתי דרכים של המשכה, אל חכמה — "אתה הוא חכים" — ואל המדות — "לך ה' הגדולה והגבורה".

(ועמ"ש ע"פ שיר השירים⁷⁵ בענין ב' בחי חתן כו' וב' המשכות אלו זהו ענין איהו וחיהו חד ואיהו וגרמוהי ע' [עיינן] בע"ח [בעץ חיים] שמ"א פ"ז [פרק ז']). הנמשך ע"י התומ"צ [התורה ומצות] שהם בחי לחם.

(ועיינו במה שנכתב על הפסוק "שיר השירים" בעניין שתי בחינות של "חתן" וכו'; ושתי המשכות אלה הן עניין "איהו וחיהו חד" ו"הוא וכליו"; ראו עץ חיים, שער 41, פרק 7.) ההמשכה נעשית באמצעות התורה והמצוות, שהן בבחינת "לחם".

ההערה קושרת בין שתי המשכות לבין שתי בחינות ה"חתן" המבוארות במאמר הפותח של שיר השירים, וכן לכיטויים "איהו וחיהו חד" ו"הוא וכליו", שלפי הטקסט מבוארים בעץ חיים. שתי המשכות נעשות באמצעות התורה והמצוות, שהן ה"לחם".

כי באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] אתעדל"ע [אתערותא דלעילא].⁷⁶ ויקם עדות ביעקב⁷⁷ ותורה שם בישראל וכתוב אשר יעשה אותם האדם⁷⁸ כו' שהאדם הוא העושה התומ"צ [התורה ומצות] בבחי לחם ע"י ביטול היש כו'

כי באמצעות אתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא. "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל", ונאמר "אשר יעשה אותם האדם" וכו': האדם הוא העושה את התורה והמצוות בבחינת "לחם", באמצעות ביטול היש וכו'.

הדבר תלוי בנו: אתערותא דלתתא מביאה אתערותא דלעילא. ה' נתן את התורה בישראל (תהלים עח, ה), והמצוות הן אלה "אשר יעשה אותם האדם" (ויקרא יח, ה). האדם הוא שהופך אותן ל"לחם" באמצעות ביטול היש שבו, כלומר ביטול תחושת העצמיות.

ועל ההיפך הוא אומר אשר לא יקים⁷⁹ כו'. ובהם ועיי' נמשך חיות ואור אי"ס ב"ה והמשכות בחי' לב.

ועל ההפך נאמר "אשר לא יקים" וכו'. בהם ועל ידם נמשכים חיות ואור אין סוף, ברוך הוא, וכן המשכות מבחינת הלב.

על המקרה ההפוך אומרת התורה: "ארור אשר לא יקים [את דברי התורה הזאת]" (דברים כז, כו). באמצעות התורה והמצוות נמשכים החיות, אור אין סוף והמשכות מבחינת ה"לב".

והן ב' בחי' המשכות שהן חו"ג [חסד וגבורה] מים ואש בבי' משכנות שכלב חלל הימני וחלל השמאלי כו' (ועיי' בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר פ' אמור דצ"ג ע"ב ע"פ לך אמר לבי)^{80, 81}

ואלה שתי בחינות של המשכה, שהן חסד וגבורה, מים ואש, בשני המשכנים שכלב — החלל הימני והחלל השמאלי וכו'. (ועיי' בפירושו הרמ"ז לזוהר, פרשת אמור, דף צ"ג ע"ב, על הפסוק "לך אמר לבי".)

שתי המשכות הן חסד וגבורה, מים ואש, השוכנים בחלל הימני ובחלל השמאלי של הלב. הטקסט מפנה לפירושו הרמ"ז לזוהר על הפסוק "לך אמר לבי" (תהלים כז, ח).

אך הגורם להמשכה זאת ביאר הכתוב אחותי כלה.⁸² היינו ב' בחי' אחותי ובחי' כלה.

אך את הגורם להמשכה זו מסביר הכתוב במילים: "אחותי, [כלתי]", כלומר, שתי בחינות: בחינת "אחותי" ובחינת "כלה".

הגורם לכך מתואר במילותיו הבאות של הפסוק: "אחותי, [כלתי]" — שתי בחינות של אהבה בנפש.

אחותי מלשון איחוי⁸³ אלכסנדר"י [אלכסנדר"א] שהיא האחות והאהבה הקבועה תמיד בנפש בתולדתו רק שהיא מוסתרת וצריך עדיין לגלותה מהעלם כו'.

"אחותי" קשור ללשון "איחוי אלכסנדר"י, והוא מציין את הקרבה ואת האהבה הקבועה תמיד בנפש מלידה, אלא שהיא נסתרת ועדיין יש לגלותה מתוך ההעלם וכו'.

"אחותי" קשור ל"איחוי", חיבור מסוג שהגמרא מכנה "איחוי אלכסנדר"י. הוא מסמל את האהבה הטבעית המחוברת תמיד לנפש מלידה, אף שהיא נסתרת ויש להוציאה מן ההעלם.

ובחי' כלה הוא בחי' כלתה נפשי⁸⁴ שהוא בחינת רשפי אש האהבה מחמת התבוננות בינה לבא⁸⁵ כו'.

ובחינת "כלה" היא בחינת "כלתה נפשי", והיא בחינת רשפי אש האהבה הבאים מהתבוננות: "בינה לבא" וכו'.

"כלה" קשורה ל"כלתה", כלומר נכספה, כמו בפסוק "נכספה וגם כלתה נפשי" (תהלים פד, ג). זוהי האהבה הלוהטת הבאה מהתבוננות, שהרי "בינה היא הלב".

והן הן בחיי מחשבה ודבור עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא^{86,87} כי בחיי האהבה המסותרת הטבעית היא מבחי עילמא דאתכסיא והוא בחיי תרין ריעין כו' ובחי כלה הוא בחיי עלמא דאתגליא.

ואלה הן בחינות המחשבה והדיבור, העולם הנסתר והעולם הנגלה: בחינת האהבה הטבעית הנסותרת שייכת לעולם הנסתר, והיא בחינת "שני רעים" וכו'; ובחינת "כלה" היא בחינת העולם הנגלה.

שתי האהבות האלה הן בחינות המחשבה והדיבור, העולם הנסתר והעולם הנגלה. האהבה הטבעית הנסותרת שייכת לעולם הנסתר, לבחינת "שני רעים"; האהבה הלוהטת של הכלה שייכת לעולם הנגלה.

(ועיין בזהר באדר"ז [באדרא זוטא]) (דר"צ ע"ב) וי"ל [ויש לומר] דב' בחי אלו זהו ג"כ בחי שכינתא עילאה ושכינתא תתאה המבואר בד"ה שיר השירים ע"ש ועמ"ש בפ' בהר בד"ה כי תבאו אל הארץ בענין פתחי לי אחותי:^{88,89}

(ועיין בזהר באדר"ז) (דר"צ ע"ב). ויש לומר ששתי בחינות אלה הן גם בחינת שכינתא עילאה ושכינתא תתאה, המבוארות במאמר המתחיל "שיר השירים", עיין שם. וראה גם מה שנכתב בפרשת בהר, במאמר המתחיל "כי תבאו אל הארץ", בעניין "פתחי לי אחותי":

הטקסט מפנה לאדרא זוטא שבזהר ומציע ששתי הבחינות הן גם שכינה עילאה ושכינה תתאה, המבוארות במאמר "שיר השירים". הוא מפנה גם למאמר שבפרשת בהר על "פתחי לי אחותי".

קטע 8 • 251-27

"באחת מעיניך"

25 לבכתני באחד מעיניך. באחד כתיב באחת קרי. הענין הוא כי עיניך הם עיני העדה⁹⁰ חכמים⁹¹ כו'. "שבת את לבי באחת מעיניך": כתוב "באחד", ונקרא "באחת". ההסבר הוא ש"עיניך" הן "עיני העדה" — החכמים וכו'.

כעת מגיעים לכיטוי הבא: "באחת מעיניך". "עיניה" של כנסת ישראל הם חכמיה, המכונים בתורה "עיני העדה" (במדבר ט"ו:כ"ד).

ובחי חכמה הוא בחינת אסתכלותא ביקרא דמלכא וכענין עיניך יונים. כמו זוג יונים שמסתכלים זה בזה תמיד ונהנין ומתענגין בראייתן והסתכלותן כו'.

בחינת חכמה היא בחינת "ההבטה בכבוד המלך", בדומה לעניין "עיניך יונים": כמו זוג יונים המביטים זה בזה תמיד, נהנים ומתענגים מראייתם ומהבטתם וכו'.

חכמה היא "ההבטה בכבוד המלך", ו"עיניך יונים" מתאר זאת: היונים מביטות זו בזו תמיד ומתענגות על כך.

26 וכך דרך העבודה של בחי' חכמים ועיני העדה ההולכים לפני האלקים מסתכלים ביקרא דמלכא תמיד

ורואין יקר תפארת גדולתו⁹² של יוצר בראשית להיות תמיד בבחי' ביטול כו'

כך גם דרך העבודה של בחינת החכמים ו"עיני העדה", ההולכים לפני ה': הם מתבוננים תמיד בכבוד המלך ורואים את "יקר תפארת גדולתו" של כורא העולם, וכך נשארים תמיד כמצב של ביטול וכו'.

עבודת החכמים, "עיני העדה" ההולכים לפני ה', היא להתבונן תמיד בכבוד המלך ולראות את "יקר תפארת גדולתו". התבוננות זו משאירה אותם תמיד כמצב של ביטול.

ויש בזה ב' בחי'. האי'. מחמת יחודא עילאה איך שהוא ית' אחד ממש וכולא קמיי [קמיה] כלא חשיב.

בכך יש שתי בחינות. הראשונה היא מצד יחודא עילאה: הוא יתברך אחד ממש, והכול נחשב לפניו כלא כלום.

לביטול זה יש שתי צורות. הראשונה נובעת מיחודא עילאה: ה' אחד ממש, והכול נחשב לפניו כלא כלום.

27 ואי לזאת הוא תמיד בבחי' ביטול באור א"ס ב"ה ממש בבחי' אין כו'. והב' מחמת יחודא תתאה [יחודא תתאה]

בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] איך

ולכן הוא שרוי תמיד בביטול באור אין סוף עצמו, בבחינת אין, וכו'. והעניין השני הוא מצד יחודא תתאה: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" — כיצד...

מן היחוד העליון נובע ביטול שבו האדם הוא בבחינת אין בתוך אור אין סוף עצמו. צורת הביטול השנייה נובעת מן היחוד התחתון, והיא באה לידי ביטוי ב"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

שהוא ית' מלך העולם וכל חיות העולם שנראה ליש מורגש אינו אלא בבחי' מלך ומלכותו מלכות כל עולמים⁹³ כו'.

הוא יתברך מלך העולם, וכל החיות של העולם, שנראית כיש מוחשי, אינה אלא בבחינת מלך, ו"מלכותו מלכות כל עולמים", וכו'.

ביחוד התחתון רואים את ה' כמלך העולם: חיות העולם, שנראית כמציאות מוחשית, היא שלטונו כמלך, ככתוב: "מלכותך מלכות כל עולמים" (תהלים קמה, יג).

והוא ענין בחי' ביטול היש לאין דהיינו שהוא יש ואעפ"כ [ואף על פי כן] מתבטל כו' וזהו תכלית התהוות יש מאין.

וזהו ענין ביטול היש לאין: כלומר, הוא יש, ואף על פי כן הוא מתבטל, וכו'. וזהו תכלית התהוות היש מן האין:

זהו ביטול היש לאין: האדם נשאר מציאות קיימת, ובכל זאת מבטל את עצמו לפני ה'. זו, אומר אדמו"ר הזקן, עצם התכלית של בריאת יש מאין.

כדי שיהי' [שיהיה] היש בטל כו'. וכי בחי' הללו הן מ"ש באחד וקרי באחת. כי באחד הוא ענין יחודי [יחודא עילאה]

כדי שהיש יתבטל, וכי. ושתי הבחינות הללו הן מה שכתוב "באחד" ונקרא "באחת". "באחד" הוא ענין יחודא עילאה,

הבריאה קיימת כדי שהיש יתבטל. שני סוגי הביטול מקבילים לשתי הצורות של המילה בפסוק: "באחד", הכתובה בלשון זכר, היא היחוד העליון.

כי שם הביטול הוא בבחי' אחד ממש איהו וחיוהי חד כו' (וזהו אחד היה אברהם ועמ"ש במ"א בענין עיני האדם לא תשבענה⁹⁴ בדי"ה אני ישנה).⁹⁵

כי שם הביטול הוא בבחינת אחד ממש: "הוא וחיוהי חד", וכי. (וזהו "אחד היה אברהם"; ועיינו במה שנכתב במקום אחר בענין "עיני האדם לא תשבענה", במאמר המתחיל "אני ישנה".)

ביחוד העליון הביטול הוא אחדות שלמה: "הוא וחיוהי חד". הסוגיים קושרים זאת ל"אחד היה אברהם" (יחזקאל לג, כד), ולדין ב"עיני האדם לא תשבענה" (משלי כז, כ) במאמר "אני ישנה".

באחת הוא בחי' יחודי [יחודא תתאה] שיהיה בבחי' יש ושיהיה היש בטל כו'. אחת לשון נקבה בחי' נוקי [נוקבא] המקבל מאחד כו'

"באחת" היא בחינת יחודא תתאה: שתהיה בחינת יש, ושהיש יתבטל, וכי. "אחת" היא לשון נקבה — בחינת נוקבא, המקבלת מ"אחד", וכי.

"באחת", הנקראת בלשון נקבה, היא היחוד התחתון: יש מציאות של יש, והוא מתבטל. צורת הנקבה מתאימה לנוקבא, המקבלת, שמקבלת מ"אחד", ה"אחד" בלשון זכר.

ועיקר המכוון בפסוק זה שע"י בחי' ענין הוא בחי' אסתכלותא ביקרא דמלכא בין בבחי' אחד היינו בחי' יחודי [יחודא עילאה] בין

ועיקר הכוונה בפסוק זה היא שעל ידי בחינת "עיניך", שהיא בחינת הסתכלות בכבוד המלך, בין בבחינת "אחד", כלומר בבחינת יחודא עילאה, ובין...

עיקר ענינו של הפסוק הוא ה"עיניים" — ההסתכלות בכבוד המלך. הסתכלות זו יכולה להיות בבחינת "אחד", היחוד העליון, או, כפי שנאמר בחלק הבא, בבחינת "אחת".

בבחי' אחת הוא יחודי [יחודא תתאה] נעשה לבבתי המשכת בחי' לב. להיות המשכת חיות אור א"ס ב"ה הממלא כל עלמין וסובב כל עלמין:⁹⁶

בבחינת "אחת", שהיא יחודא תתאה, נעשה "לבבתי" — המשכת בחינת הלב, כדי שתמשך חיות אור אין סוף, ברוך הוא, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין.

כך או כך, נגרם "לבבתי" — המשכת ה"לב": נמשכת חיות אור אין סוף, הן האור שממלא את העולמות והן האור שמקיף אותם.

”בענק אחד מצווארך”

28 ה באחד ענק מצורניך.⁹⁷ הנה ענק הוא תכשיט של אבנים טובות ומרגליות הנקובים ותלויים בחוט על

הצואר שאבנים טובות ומרגליות הן מדומם

5. ”בענק אחד מצווארך”. ענק הוא תכשיט העשוי מאבנים טובות ומפנינים, שנוקבים אותן ומשחילים על חוט סביב הצוואר. אבנים טובות ופנינים שייכות לדומם [שבבריא],

החלק החמישי מסביר את הביטוי האחרון, ”בענק אחד מצווארך”. ענק הוא מחרוזת של אבנים טובות ופנינים, שנוקבים אותן ומשחילים על חוט. אבנים ופנינים שייכות לדומם, המדרגה הנמוכה ביותר בכריאה.

אלא שהן טובות ומאירות ונאה להתקשט בהם וכך עדי”מ הן אותיות התורה שנקי אבנים כמ”ש בס”י

[בספר יצירה] ב’ אבנים בונות^{98,99} כו’

אלא שהן יקרות ומאירות, וראוי להתקשט בהן. כך גם, בדרך משל, אותיות התורה, הנקראות ”אבנים”, כפי שנאמר בספר יצירה: ”שתי אבנים בונות” וכו’.

אף על פי כן, הן יקרות וזהירות וראויות להתקשט בהן, וכך גם אותיות התורה. ספר יצירה מכנה את האותיות ”אבנים”, כמו בביטוי ”שתי אבנים בונות שני בתיים”: שתי אותיות יוצרות שני צירופים.

והן מאירים מאור א”ס הנמשך בהן מבחי” סוכ”ע שהוא למעלה מעלה מגדר עלמין שנמשך דוקא למטה

מאד נעוץ תחלתן בסופן^{100,101} דוקא והם נקובים וחלולים שנמשך בהם חוט והמשכה בחי” הקול קול

יעקב¹⁰² קול

והן מאירות באור אין סוף הנמשך בהן מבחינת סובב כל עלמין, שהוא למעלה מעלה מגדר העולמות, ובכל זאת נמשך דווקא למטה מאוד: ”תחילתן נעוצה בסופן” דווקא. הן נקובות וחלולות, כדי שחוט והמשכה יעברו דרכן; זו בחינת הקול: ”הקול קול יעקב”. קול

האותיות מאירות באור אין סוף של סובב כל עלמין, שהוא למעלה מאוד מן העולמות, ובכל זאת מגיע דווקא למדרגות הנמוכות ביותר, כפי שנאמר בספר יצירה: ”תחילתן נעוצה בסופן”. כמו אבנים מנוקבות, האותיות חלולות, כך ש”חוט” — המשכה מלמעלה למטה — עובר דרכן: הקול, ככתוב ”הקול קול יעקב” (בראשית כז, כב).

היינו המשכה ונקי צוארך בחרוזים.¹⁰³ חרוז ממקרא למשנה כו’ ועמ”ש מזה סד”ה נאו לחייך

בתורים.¹⁰⁴

הוא המשכה, וזה נקרא ”צווארך בחרוזים”: השחלה ממקרא למשנה וכו’. ועיין במה שנכתב על כך בסוף המאמר הפותח במילים ”נאו לחייך בתורים”.

הקול הוא המשכה, והפסוק מכנה אותו ”צווארך בחרוזים” (שיר השירים א, י): דברי התורה מושחלים זה בזה, ממקרא למשנה, כמו חרוזים על חוט. כאן מפנים לסוף המאמר העוסק בפסוק זה, להרחבה.

29 ולכן נקי בחיי ענק ותכשיט שמתקשט ומתענג בו. מחמת שאור אי"ס ב"ה הסוכ"ע שהוא רם ונשא שוכן¹⁰⁵ בהן.

לכן הם נקראים בחינת ענק ותכשיט, שאדם מתקשט בו ומתענג עליו, מפני שאור אין סוף ברוך הוא, סובב כל עלמין, שהוא רם ונישא, שוכן בהם.

לכן האותיות נקראות ענק ותכשיט שאדם עונד ומתענג עליו: האור המקיף, שהוא "רם ונישא" (ישעיהו נז, טו), שוכן בהן.

ובאחד היינו אפילו פרק אי והלכה אחת נעשה בחיי לבבתי הוא בחיי גילוי המשכת החיות כנ"ל. ו"באחד" פירושו אפילו פרק אחד והלכה אחת: [על ידם] נעשית בחינת "לבבתי", שהיא בחינת גילוי המשכת החיות, כנזכר לעיל.

"באחד" פירושו שגם פרק אחד או הלכה אחת בלימוד התורה מביאים ל"לבבתי" — גילוי המשכת החיות שתוארה לעיל.

30 וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אפילו פרק אחד שחרית¹⁰⁶ ופרק אי ערבית כו'. ובוה יובן הלשון ופרק אחד ערבית כו' דהל"ל [דהוה ליה למימר] ופרק שני.

כפי שאמרו חז"ל: "אפילו פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית" וכו'. לפי זה יובן הניסוח "ופרק אחד ערבית" וכו', שהרי היה צריך לומר "ופרק שני".

בגמרא נאמר שגם מי שלומד רק פרק אחד בבוקר ופרק אחד בערב מקיים את הפסוק "לא ימוש ספר התורה הזה מפ"ך". אדמו"ר הזקן מעיר שהיה צריך לומר "פרק אחד בבוקר ופרק שני בערב".

אלא ר"ל [רוצה לומר] פרק אחד דפרק הזה שלומד יהי [יהיה] נמשך בחיי אחד הוא אור אי"ס ב"ה ממש. אלא הכוונה היא ל"פרק אחד" במובן שבאמצעות הפרק הזה שהוא לומד [יימשך] גילוי בחינת "אחד", שהוא ממש אור אין סוף ברוך הוא.

התשובה היא ש"אחד" מתאר את פעולתו של הפרק: באמצעות לימוד הפרק נמשכת בחינת "אחד", שהוא ממש אור אין סוף.

31 וזשארז"ל [וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל השונה הלכות¹⁰⁷ בכל יום¹⁰⁸ מובטח לו שהוא בן עוה"ב [עולם הבא] שנאמר הליכות עולם לו.¹⁰⁹

זהו שאמרו חז"ל: "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא", שנאמר: "הליכות עולם לו".

אותו רעיון מסביר את דברי תנא דבי אליהו המצוטטים בתלמוד: מי ששונה הלכות בכל יום מובטח לו חלק בעולם הבא, מפני שנאמר בפסוק "הליכות עולם לו" — הליכותיו של העולם הן שלו (חבקוק ג, ו).

א"ת [אל תקרי] הליכות אלא הלכות שההלכות הן הליכה והמשכה מאור א"ס ב"ה הסוכ"ע מעולם ועד עולם.¹¹⁰ וזהו הליכות עולם לו. שהן הליכות שלו בעולם.

"אל תקרי הליכות אלא הלכות". שכן ההלכות הן הליכה והמשכה מאור אין סוף ברוך הוא, סובב כל עלמין, מעולם לעולם. וזהו "הליכות עולם לוי" — אלו הן הליכותיו בעולם.

חז"ל דורשים את המילה "הליכות" — דרכים — כאילו נאמר "הלכות". אדמו"ר הזקן מסביר שכל הלכה היא "הליכה", המשכה של האור המקיף מעולם לעולם; לכן ההלכות הן דרכיו של הקב"ה בעולם.

לכן אמרו מובטח לו שהוא בן עוה"ב [עולם הבא]. כלומר שהוא נולד ונמשך מבחי"ב עוה"ב [עולם הבא] עלמא דאתכסיא כו' כי שם חביון עוזו¹¹¹ מבחי"ב סוכ"ע.

לכן אמרו "מובטח לו שהוא בן העולם הבא", כלומר, הוא נולד ונמשך מבחינת העולם הבא, עלמא דאתכסיא וכו', כי שם חביון עוזו, מבחינת סובב כל עלמין.

לכן מי ששונה הלכות הוא "בן העולם הבא": הוא נולד ונמשך מאותה בחינה, העולם הנסתר, שבה, כלשון הנביא, "חביון עוזו" (חבקוק ג, ד) — האור המקיף.

אלא שעכשיו בזה הזמן הוא בהעלם ובחי"ב זריעה אור זרוע לצדיק.¹¹² אבל לעי"ל [לעתיד לבוא] מצמיח ישועות ולכן אמרו עתידים צדיקים שיאמרו לפנייהם קדוש.¹¹³

אלא שעכשיו, בזמן הזה, הוא בהעלם ובבחינת זריעה: "אור זרוע לצדיק". אבל לעתיד לבוא הוא יצמיח ישועות, ולכן אמרו: "עתידים צדיקים שיאמרו לפנייהם קדוש".

כעת אור זה נסתר כמו זרע: "אור זרוע לצדיק" (תהילים צז, יא). לעתיד לבוא הוא יצמח ויתגלה, ולכן נאמר בתלמוד שלפני הצדיקים יאמרו "קדוש", כפי שאומרים לפני הקב"ה.

שיהי' [שיהיה] גילוי אור א"ס ב"ה למטה דוקא ואז יקויים הפסוק כי כאשר השמים החדשים¹¹⁴ והארץ החדשה אשר אני עושה כו'

כלומר, יהיה גילוי של אור אין סוף ברוך הוא דווקא למטה, ואז יתקיים הפסוק: "כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה" וכו',

אז אור אין סוף יתגלה דווקא למטה, ויתקיימו דברי ישעיהו על "השמים החדשים והארץ החדשה" (ישעיהו סו, כב).

שלא יהיה השמים והארץ גשמיים המעלימים ומסתירים אור ה' הוא אור א"ס ב"ה הסוכי"ע וקדושתו רק שמים חדשים כו' להיות בחי' אור א"ס ב"ה הסובב כל עלמין בבחינת גילוי למטה:

שלא יהיו השמים והארץ גשמיים ומעלימים ומסתירים את אור ה', שהוא אור אין סוף ברוך הוא, סובב כל עלמין, ואת קדושתו; אלא יהיו "שמים חדשים" וכו', כך שבחינת אור אין סוף ברוך הוא, סובב כל עלמין, תהיה כגילוי למטה.

השמים והארץ החדשים שוב לא יהיו גשמיים באופן שמסתיר את אור ה' — האור המקיף ואת קדושתו. במקום זאת, האור הסובב כל עלמין יתגלה למטה.

קטע 10 • 32-33

סיכום

32 קיצור. ישראל מפרנסין וכמ"ש את קרבני לחמי. והיינו שע"י הקרבן עולה נפש הבהמה לשרשה פני שור ועי"ז והחיות נושאות כו'

סיכום. "ישראל מפרנסים", כמו שכתוב: "את קרבני לחמי". כלומר, באמצעות הקרבן עולה נפש הבהמה לשרשה, פני השור, ועל ידי כך "והחיות נושאות" וכו',

המאמר מסיים בסיכום נקודותיו. ראשית, ישראל "מפרנסים" את ה' באמצעות הקרבנות, שהם "לחמו": נפש הבהמה עולה לשרשה בדמות פני השור, בין החיות הנושאות את המרכבה.

ונעשה העלאה עד רום המעלות עד שע"י אחי"כ ניחוח להוי" פ"י נחות דרגא והמשכה וזהו ענין הלחם. ונוצרת עלייה עד רום המעלות, עד שבעקבותיה בא אחר כך "ניחוח להוי": כלומר, הנמכת מדרגה — ירידה של דרגה והמשכה. וזהו עניינו של הלחם.

העלייה מגיעה למדרגה הגבוהה ביותר, ולאחריה בא "ניחוח להוי" — ניחוח במשמעות של הנמכת מדרגה, ירידה והמשכה. בכך נעשה הקרבן ל"לחם".

33 ועכשיו תפלה במקום קרבנות העלאת נה"ב [נפש הבהמית] ע"י התבוננות בק"ש [בקריאת שמע] ובכרותיה אמוי"צ [אמת ויציב] כו' וחביב ונחמד כו' ע"ד ועמך לא חפצתי.

וכעת, התפילה במקום הקרבנות: העלאת הנפש הבהמית באמצעות ההתבוננות בקריאת שמע ובכרותיה, ב"אמת ויציב" וכו', ב"חביב ונחמד" וכו', על דרך "ועמך לא חפצתי".

כיום התפילה תופסת את מקומם של הקרבנות. היא מעלה את הנפש הבהמית באמצעות ההתבוננות בקריאת שמע ובכרותיה, ובכלל זה ברכת "אמת ויציב" והמילים "חביב ונחמד" שבה, עד שהאדם רוצה רק בה', ככתוב: "ועמך לא חפצתי".

ופיי נִיחֹחַ להוֹי כִּי יֵשׁ בִּי בַחִי סוֹכִיָּע וּמַמְלִיא כָּל עַלְמִין] והיום לעשותם¹¹⁵ להמשיך מסוכיָּע להיות לעיָּל [לעתיד לבוא] עֵין בַּעֲיָן כּוֹי

ופירוש "ניחוח להוי": יש שתי בחינות, סובב כל עלמין וממלא כל עלמין; ו"היום לעשותם" — להמשיך מסובב כל עלמין, כדי שלעתיד לבוא יהיה "עין בעין" וכו'.

"ניחוח להוי" מתפרש באמצעות שתי הבחינות, סובב וממלא. עבודתנו כעת, "היום לעשותם", ממשיכה מסובב ומכינה את הגילוי העתידי, שבו יראו "עין בעין".

והיינו עיִי ההעלאה וביטול רצון שעולה החיות בסוכיָּע ואח"כ ההמשכה ויש בזה בִּי בַחִי בִּי שמות הויִי שבפסוק ראשון דק"ש [דקריאת שמע] בַּחִי סוֹכִיָּע וְהַהֲמַשְׁכָּה שֶׁמִּסְכִּיָּע [שמסובב כל עלמין] בַּמְמַלֵּא כָּל עַלְמִין]

וזה נעשה באמצעות העלאה וביטול הרצון, שבאמצעותם החיות עולה בסובב כל עלמין, ולאחר מכן באה ההמשכה. יש בכך שתי בחינות — שני שמות הויִי שבפסוק הראשון של קריאת שמע: בחינת סובב כל עלמין, וההמשכה מסובב כל עלמין לממלא כל עלמין.

הדבר נעשה באמצעות העלייה וביטול הרצון, המעלים את החיות לסובב, ולאחר מכן באמצעות ההמשכה. שני שמות הויִי שבפסוק הראשון של קריאת שמע הם שתי הבחינות האלה: סובב עצמו, והמשכתו לממלא.

וזהו נִיחֹחַ להוֹי וְהיינו באִי [ברוך אתה ה'] שֶׁבִּשְׁמוֹיָּע [שבשמונה עשרה] הַמַּשְׁכָּה מִמְקוֹר הַבְּרָכוֹת שֶׁהוּא בְּרוּךְ בַּעֲצֵם לִבְחִי אֶתְּךָ אֶת קֶרְבְּנִי וְזֶהוּ אֶכְלָתִי יַעֲרִי כּוֹי.

וזהו "ניחוח להוי". היינו "ברוך אתה הוי" שבתפילת שמונה עשרה: המשכה ממקור הברכות, שהוא ברוך בעצם, לבחינת "אתה". "את קרבני" — וזהו "אכלתי יערי" וכו'.

ההמשכה היא "ברוך אתה הוי" שבתפילת שמונה עשרה: ממקור הברכות, שהוא ברוך בעצם, אל "אתה". זהו פירוש "את קרבני", וכן "אכלתי יערי".

אך ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִי' [גמילות חסדים] [ע' [עין] סד"ה אני דפ' ציצית]¹¹⁶ וְעֲבוּדָה נְתִי [נתבאר] שֶׁהוּא הַקֶּרְבָּנוֹת

אולם חז"ל אמרו: "על שלושה דברים העולם עומד: על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים" (ראו סוף המאמר המתחיל "אני", בפרשת ציצית). העבודה התבארה — והיא הקרבנות.

כעת הסיכום עובר לשלושת עמודי העולם: התורה, העבודה וגמילות חסדים, ומפנה למאמר על פרשת ציצית. העבודה, כלומר הקרבנות, כבר התבארה.

אך תורה כתיב זאת התורה אדם י רמ"ח מ"ע [מצות עשה] רמ"ח איברים המשכות מסוכ"ע בבחי' כמראה אדם

אבל על התורה נאמר: "זאת התורה אדם" — רמ"ח מצוות עשה הן רמ"ח איברים, המשכות מסוכב כל עלמין לבחינת "כמראה אדם".

התורה היא בחינת "אדם": רמ"ח מצוות העשה שבה הן רמ"ח איברים, הממשיכים את האור המקיף אל "כמראה אדם" שעל הכיסא.

(ע' [עיינן] בד"ה זכור ושמור בדבור אחד שממשיך מבחי' כי לא אדם¹¹⁷ בבחי' אדם א"נ [אי נמי] עפמ"ש [על

פי מה שכתוב] במק"מ [במקדש מלך] משפטים) (קכ"ב א') אדם הוא א"א כמראה אדם ז"א ונק' לכך לחם

(ראו המאמר המתחיל "זכור ושמור בדיבור אחד", שבו ממשיכים מבחינת "כי לא אדם" לבחינת "אדם"; לחלופין, לפי מה שכתוב במקדש מלך על משפטים) (דף קכ"ב ע"א): "אדם" הוא אריך אנפין, "כמראה אדם" הוא ז"א, ולכן הוא נקרא "לחם".

בסיכום מובאות שתי דרכים להבין זאת. לפי אחת, מן המאמר על "זכור ושמור בדיבור אחד", התורה ממשיכה מן הבחינה שעליה נאמר "כי לא אדם" (שמואל א' ט"ו:כ"ט) אל בחינת "אדם". לפי השנייה, על פי המקדש מלך, "אדם" הוא אריך אנפין ו"כמראה אדם" הוא ז"א. לכן התורה נקראת "לחם".

(ועמ"ש סוף ביאור ע"פ ואהיה אצלו אמון¹¹⁸ בענין ממושבותיכם תביאו לחם¹¹⁹ כו' ע"ש והא דלעיל

נת' [נתבאר] שהקרבות נק' לחם י"ל [יש לומר] הקרבות יסוד האש הקרבן עצמו והתורה ג"כ לחם בחי' נסכים סולת ושמן כו' סולת דעת מחבר כו'

(וראו מה שכתוב בסוף הביאור על הפסוק "ואהיה אצלו אמון", בענין "ממושבותיכם תביאו לחם" וכו', עיינו שם. ולענין מה שהתבאר לעיל שהקרבות נקראים "לחם", אפשר לומר שהקרבות הם יסוד האש — הקרבן עצמו; וגם התורה היא "לחם", בבחינת הנסכים, הסולת והשמן וכו'. הסולת היא דעת המחברת וכו',

ההערה בסוגריים מפנה לסוף הביאור על "ואהיה אצלו אמון", העוסק בפסוק "ממושבותיכם תביאו לחם" (ויקרא כ"ג:י"ז). לאחר מכן היא מיישבת את שני השימושים במילה "לחם": הקרבות מקבילים ליסוד האש, ואילו התורה היא "לחם" בבחינת הנסכים, הסולת והשמן; הסולת היא דעת המחברת.

המשכת אור איס בחכמה וחסד כו' אך הלחם צ"ל לחמי לאשי. רשפי אש. מאדך מאד אותיות אדם אי דם וכ"ז [וכל זה] ע"י הכהן אהרן ונחנו מה. בכל לבבך בכי [בכייה] וחדוה (ניסוך היין לשיתין כמ"ש בפ' שלח גבי נסכים):

המשכת אור אין סוף לחכמה ולחסד וכו'. אבל הלחם צריך להיות "הלחם שלי לקרבנות האש שלי" — "רשפי אש". "בכל מאודך": האותיות של "מאוד" הן אדם — אל"ף דם. וכל זה נעשה באמצעות הכהן, אהרן, "ומה אנחנו". "בכל לבבך" — בבכי ובשמחה. (ניסוך היין לשיתין, כפי שנכתב בפרשת שלח בעניין הנסכים.)

"לחם" התורה ממשיך את אור אין סוף לחכמה ולחסד, אך הוא צריך להיות "לקרבנות האש שלי", עם "רשפי אש" של הנשמה. הסיכום מזכיר את "בכל מאודך": "מאוד" מורכב מאותיות "אדם" — אל"ף דם; את הכהן ואת "ומה אנחנו" של אהרן; ואת הבכי והשמחה של שני הלבבות. לבסוף מובאת הערה על ניסוך היין לשיתין, התעלות שמתחת למזבח.

בעבודה

בתפילה, העלו את נפש הבהמית באמצעות ההתבוננות בקריאת שמע, עד שלא תרצו דבר מלבד ה'; התייחסו לענייני העולם רק ככל שההכרח מחייב. עבדו "בכל מאדך", מעבר למידה שלכם, באהבה הנוצרת כ"רשפי אש", והחזיקו יחד את הבכי על ירידת הנשמה לגוף ואת השמחה בכך שה' שוכן בתורה ובמצוות שלו. ולמדו תורה בכל יום, שכן אפילו פרק אחד בבוקר ואחד בערב ממשיכים את האחד.

שאלות לשיחה

1. באיזה מובן אפשר לכנות קרבן מן הבהמה, או תפילה של אדם, "לחמו" של ה'? כיצד ההשוואה ללחם, המחבר את הנפש לגוף, משיבה על השאלה?
2. מה ההבדל בין רצון לחפץ, ומה פירוש הדבר להתייחס לענייני העולם מתוך רצון בלבד?
3. מדוע יציאת מצרים מסמלת את גילוי האור המקיף בתוך האור הממלא?
4. כיצד הכתיב "באחד" והקרי "באחת" מקבילים לשני סוגי ביטול?
5. מדוע הגמרא אומרת "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית" ולא "פרק שני", ומה מלמדת התשובה על כל מעשה של לימוד תורה?

הערות

פסוקה 1

1 "לבכתני, אחתי כלה; לבכתני באחת מעיניך, באחד ענק מצורניך". המאמר כולו מכאן את הפסוק הזה, ביטוי אחר ביטוי.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד:ט

לבכתני אחתי כלה לבכתני באחת מעיניך באחד ענק מצורניך:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2 את קרבני לחמי לאשי

"צו את בני ישראל ואמרת אליהם: את קרבני לחמי לאשי, ריח ניחחי, תשקרו להקריב לי במועדו". הפסוק מכנה את הקרבנות "לחמו" של ה', וזו נקודת המוצא לשאלת המאמר.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשקרו להקריב לי במועדו:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 שותפין יש באדם

"שלושה שותפים יש באדם: הקדוש ברוך הוא, אביו ואמו". האב והאם נותנים את הגוף, וה' נותן את הרוח ואת הנשמה; בהמשך מיישם אדמו"ר הזקן את הדברים גם על נפש הבהמית.

Niddah 31a:9 נדה ל"א:ט

תנו רבנן: שלשה שותפין יש באדם — הקדוש ברוך הוא, ואביו, ואמו. אביו מזריע הלובן, שממנו עצמות, וגידים, וצפרננים, ומוח שבראשו, ולובן שבעינו. אמו מזרעת אדם, שממנו עור, ובשר, ושערות, ושחור שבעינו. והקדוש ברוך הוא נותן בו רוח, ונשמה, וקלסת פנים, וראיית העין, ושמיצת האוזן, ודבור פה, והלוח רגלים, ובינה, והשכל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסוקה 2

4 "ומה חלק ה' ממעלה?" החסידות מפרשת את הביטוי כתיאור של הנשמה היהודית עצמה כ"חלק אלוהי ממעלה".

Job 31:2 איוב ל"א:ב

ומה חלק אלוה ממעלה ונחלת שדי ממרמים:

For what would be the portion of G-d from above, And the heritage of the Almighty from on high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 פני שור

בחזון יחזקאל לכל אחת מהחיות יש פני אדם, פני אריה מימין, פני שור משמאל ופני נשר. שורש הנפש הבהמית הוא בפני השור.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':י

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אליהם ופני שור לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתם ופני נשר לארבעתם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם

"וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא, ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה". ה"אדם" שעל הכיסא הוא המדרגה שאלה מובילה עליית הקרבן.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א':כ"ו

וממעל לרקיע אשר עלי ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

7 איש חסד

המקור של קה"ת לתיאור הכהן כאיש חסד. אדמו"ר הזקן מבסס עליו הקבלה בין הכהן שלמטה לחסד העליון שלמעלה.

Zohar, Nasso 13:137-15:145 ספר זוהר, נשא י"ג:קל"ז-ט"ו:קמ"ה

8 דאית חסד ואית חסד

הזוהר מבחין בין חסד אחד לחסד אחר, בין חסד שלמטה לחסד שלמעלה. אדמו"ר הזקן מזהה את החסד העליון עם "רב חסד" — הכהן העליון.

Zohar, Vayechi 21:171-23:182 ספר זוהר, ויחי כ"א:קע"א-כ"ג:קפ"ב

פסוקה 5

9 "...לא על הלחם לבדו יחיה האדם..." אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי "לחם" במשמעות של דבר המקיים את חיי האדם.

Deuteronomy 8:3 דברים ח':ג

ויענה וירעבה ויאכלה את העפר אשר לא ידעת ולא ידעו אבותיך למען הודיעה כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פייה יחיה האדם:

And He afflicted thee, and suffered thee to hunger, and fed thee with manna, which thou knewest not, neither did thy fathers know; that He might make thee know that man doth not live by bread only, but by every thing that proceedeth out of the mouth of the L-RD doth man live

פסוקה 6

10 תפלות כנגד קרבנות תקנום

רבי יהושע בן לוי: "התפילות תוקנו כנגד קרבנות התמיד". מכאן לומד אדמו"ר הזקן שהתפילה פועלת בפנימיות את מה שפעל הקרבן על המזבח.

Berakhot 26b:4-5 ברכות כ"ו ב:ד-ה'

איתמר, רבי יוסי ברבי חנינא אמר: תפלות אבות תקנום. רבי יהושע בן לוי אמר: תפלות כנגד תמידין תקנום. תנא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא, ותנא כוותיה דרבי יהושע בן לוי. תנא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא: אברהם תקן תפלת שחרית, שנאמר: "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם", ואין "עמידה" אלא תפלה, שנאמר: "ויצמד פינקס ויפלל".

It has been reported : R. Jose b. R. Hannina said : The Patriarchs instituted the Tefillot. R. Joshua b. Levi said: The Tefillot were instituted to correspond with the continual sacrifices. There is a teaching in agreement with both of them. There is a teaching in agreement with R. Jose b. R. Hannina: Abraham instituted the morning Tefillah; as it is said, "And Abraham got up early in the morning to the place where he had stood" (Gen. xix. 27) — "standing" means prayer; as it is ... said, "Then

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Zohar III, 28b זח"ג כח, ב

הערת קה"ת

ברכות כו, ב. זח"ג כח, ב. קט, ב.

פסוקה 7

11 "הראו לך לדעת כי ה' הוא האלקים, אין עוד מלבדו". אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק בהקשר להתבוננות שבקריאת שמע, שה' אחד באמת.

Deuteronomy 4:35 דברים ד':ל"ה

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 מי לי בשמים

"מי לי בשמים, ועמד לא חפצתי בארץ". הפסקאות הבאות מסבירות את המילה "חפצתי" שבפסוק.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מי"לי בשמים ועמד לא חפצתי בארץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עג, כה.

פסוקה 8

13 שיש בחי' רצון ובחי' חפץ

ביאורי הצמח צדק למצוות, שההערה מפנה אליהם בהקשר של ההבחנה בין

רצון לחפץ.

הערת קה"ת

ראה דרך מצותיך צו, ב.

14 עד שיאמר רוצה אני

הרמב"ם פוסק שמכים אדם שבית הדין רשאי לכפות עליו לתת גט "עד שיאמר: רוצה אני", והגט כשר, שכן רצונו האמיתי הוא לעשות את הדבר הנכון. הערת קה"ת מצטטת את הקטע הזה בהקשר של הנקודה שגם הסכמה מתוך כפייה נקראת רצון.

Mishneh Torah, Divorce 2:20 משנה תורה, הלכות גירושין ב:כ'

מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש. בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר רוצה אני ויכתב הגט והוא גט כשר. וכן אם הכוהו עכו"ם ואמרו לו עשה מה שישאל אומרין לו ויחצו אותו ישראל ביד העכו"ם עד שיגרש הרי זה כשר. ואם העכו"ם מעצמן אנסוהו עד שכתב הואיל והדין נותן שכתב הרי זה גט פסול. ולמה לא בטל גט זה שגרש הוא אנוס בין ביד עכו"ם בין ביד ישראל. שאין אומרין ...

Torat Emet 363 (Public Domain)

15 חפץ בפנימי' נקודת לבו ששם משכן התענוג

ההערה מפנה לתשובה זו, שבה נאמר שהחפץ שוכן בנקודה הפנימית של הלב, מקום משכנו של התענוג.

הערת קה"ת

ראה שו"ת הצי"צ אה"ע ח"ב סי' רסג, ועוד. ולהעיר מאנה"ק סכ"ט (קמט, ב), שרצון זה הוא חיצוניות דתענוג — לקו"ש ח"כ ע' 310 הערה 74.

16 ואפילו אם כופין אותו עד שיאמר רוצה אני נק' בשם רצון

בהערה שם מסיקים מן הקטע הזה שגם רצון הנובע מכפייה נקרא רצון. עוד נאמר שאין בכך סתירה לרמב"ם (הלכות גירושין, סוף פרק ב), המכנה הסכמה כזאת רצונו וחפצו האמיתיים של האדם: מכיון שהוא סבור שהוא רוצה בכך רק בגלל הכפייה, ובכל זאת אומר "רוצה אני", מוכח שגם זה נקרא רצון.

הערת קה"ת

"דמזה מוכח שגם רצון שמצד כפי' נק' רצון, ואין סתירה לזה מרמ"ש הרמב"ם (הל' גירושין ספ"ב) שזהו רצונו וחפצו האמיתי — דכיון שהוא חושב שרצונו הוא רק מפני הכפי' ואעפ"כ אומר רוצה אני (ולשון זה מוכח בתורה) מוכח שגם זה נקרא רצון". — ד"ה באתי לגני תשל"ב הערה 81 (ס"ה מלוקט ח"ו ע' צט).

פסוקה 9

17 בע"כ אתה חי

"על כורחך נוצרת, על כורחך נולדת, על כורחך אתה חי...". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על יחסו של האדם לחיי העולם הזה.

Pirkei Avot 4:22 משנה אבות ד:כ"ב

הוא הנה אומר, הילודים למות, והמתים להחיות, והחיים לדון. לידע להודיע ולהודע שהוא אל, הוא היוצר, הוא הבורא, הוא המבין, הוא הדין, הוא עד, הוא בעל דין, והוא עתיד לדון. ברוך הוא, שאין לפניו לא עולה, ולא שכיחה, ולא משוא פנים, ולא מקח שחד, שהכל שלו. ודע שהכל לפי החשבון. ואל יבטיחה יצרה שהשואל בית מנוס לה, שעל פרחיה אתה נוצר, ועל פרחיה אתה נולד, ועל פרחיה אתה חי, ועל פרחיה אתה מת, ועל פרחיה אתה עתיד לתן ...

פסוקה 10

23 ועלמות עד אין מספר

"ששים מלכות ושמונים פילגשים, ועלמות (אֵלִמוֹת) בלי מספר". אדמו"ר הזקן שואל את הביטוי, וקורא אותו כ"עולמות".

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו:ח

ששים המה מלכות ושמונים פילגשים ועלמות אין מספר:

There are threescore queens, And fourscore concubines,
And maidens without number

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ו, ח.

פסוקה 11

24 אני ה' לא שנית

"כי אני הו' לא שנית, ואתם בני יעקב לא כליתם". אדמו"ר הזקן קורא זאת כתיאור היחס השווה והבלתי משתנה של האור המקיף לכל מדרגה.

Malachi 3:6 מלאכי ג:ו

כי אני ה' לא שנית ואֲתֶם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כָלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not
consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

25 וכחשיכה כאורה

"גם חושך לא יחשיך ממך, ולילה כיום יאיר; כחשיכה כאורה". לפני ה', אור וחושך שווים.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יַחְשִׁיךְ מִמֶּךָ וְלַיְלָה כִּיּוֹם יֹאִיר כַּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night
shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, יב.

26 אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך

רבי ישמעאל כהן גדול בירך את ה' בקודש הקודשים, וה' "הניד" לו בראשו; הגמרא מסיקה שאין להקל בעיניך בברכתו של אדם רגיל. אדמו"ר הזקן מסביר מהיכן ברכה כזאת שואבת את כוחה.

Berakhot 7a:4 ברכות ז' א:ד

תְּנִינָא, אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן אֱלִישֶׁעַ: פַּעַם אֶחָת, נִכְנַסְתִּי לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לִפְנֵי וְלִפְנֵים, וְרָאִיתִי אֶת־רִיאָל קָה ה' צְבָאוֹת, שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא, וְאָמַר לִי: "יִשְׁמַעְאֵל בְּנִי, בְּרַכְנִי!" אֲמַרְתִּי לוֹ: "יְיָ רִצּוֹן מִלִּפְנֵיהֶ, שִׁכְּבֵשׁוּ רַחֲמֶיהָ אֶת כַּעֲסָהּ, וְיִגְדְּלוּ רַחֲמֶיהָ עַל מִדּוֹתֶיהָ, וְתִתְנַהֵג עִם בְּנֵיהָ בְּמִדַּת הַרְחָמִים, וְתִכְנַס לָהֶם לִפְנֵים מְשׁוֹרֶת הַדִּיּוֹן. וְנִעְנַע לִי בְּרָאשׁוֹ. וְקִמַּשְׁמַע לוֹ, שֶׁלֹא תִהְיֶה בְּרַכַּת הַדִּיּוֹט קְלָה בְּעֵינֶיךָ.

There is a teaching : R. Ishmael b. Elisha said : Once I entered [the Holy of Holies] to offer incense in the innermost part of the Sanctuary, and I saw Okteriel, Jah, the L-rd of Hosts, seated upon a high and exalted throne. He said to me, "Ishmael, My son, bless Me." I replied, "May it be Thy will

He used to say: the ones who were born are to die, and the ones who have died are to be brought to life, and the ones brought to life are to be judged; So that one may know, make known and have the knowledge that He is G-d, He is the designer, He is the creator, He is the discerner, He is the judge, He the witness, He the complainant, and that He will summon to judgment. Blessed be He, before Whom there is no ... iniquity, nor forgetting, nor

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

18 כי עמך מקור חיים

"כי עמך מקור חיים, באורך נראה אור". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק כדי להסביר מדוע רצונו של בעל המזמור הוא רק "עמך".

Psalms 36:10 תהילים ל"ו:י

כִּי־עִמָּךְ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרֶךְ נִרְאָה־אֹר:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see
light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 בדי"ה אני ישנה

במאמר זה מוסבר שרצון פירושו לרצות דבר גם בלי חפץ אמיתי בו, ואפילו מתוך הכרח, עד שהאדם אומר "רוצה אני"; ואילו חפץ הוא רצון אמיתי, הנובע מכך שהאדם מוצא בדבר סיפוק ותענוג. יש להשתמש בצורכי העולם רק מתוך הכרח.

הערת קה"ת

לקמן לג, ד.

20 ובדי"ה ואהיה אצלו אמון

המאמר על "ואהיה אצלו אמון" מסביר כיצד לימוד התורה, המכונה "לחם", מביא להבנה, וכיצד בעקבותיו מתגלים שמחה ותענוג (שעשועים).

Numbers 18:1 במדבר י"ח:א

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־אַהֲרֹן אֲתָהּ וּבְנֶיךָ וּבִתְאֲבִיךָ אֲתָהּ תִשָּׂאוּ אֶת־עֹזֶן הַמִּקְדָּשׁ וְאֲתָהּ וּבְנֶיךָ אֲתָהּ תִשָּׂאוּ אֶת־עֹזֶן כְּהֻנַּתְכֶם:

And the L-RD said unto Aaron: 'Thou and thy sons and thy fathers' house with thee shall bear the iniquity of the sanctuary; and thou and thy sons with thee shall bear the iniquity
of your priesthood

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

לעיל במדבר יח, א.

21 ובדי"ה זכור את אשר עשה לך עמלק

שם ה' נקרא מקור החיים ומקור התענוגים: יש לאהוב אותו כפי שאדם אוהב את חייו שלו, ולהתענג עליו, שהוא מקור התענוגים.

הערת קה"ת

תו"א פד, ד. וראה אוה"ת שמע"צ ע' איתשפד.

22 ועי' בשו"ש ע"פ לסוסתי

המאמר משווה את ישראל לסוס מקושט במרכבת המלך: הקישוטים אינם מיועדים לסוס אלא לרוכב, המתענג באמצעותו; כך ה' מתענג באמצעות ה"מרכבה" שלו.

הערת קה"ת

לעיל יב, ב.

32 והמלך שלמה ברוך

"ויהי המלך שלמה מבורך, וכיסא דוד יהיה נכון לפני הוי' לעולם". כאן "מבורך" הוא בצורת סביל: מי שמקבל ברכה.

I Kings 2:45 מלכים א' ב' מ"ה

וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּרוּךְ וְכִסֵּא דָוִד יִהְיֶה נִכּוֹן לִפְנֵי ה' עַד־עוֹלָם:

But king Solomon shall be blessed, and the throne of David
'shall be established before the L-RD for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 16

33 אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי

"אני הוי' אלקיך, שהוצאתיך מארץ מצרים כדי להיות אלקיך; אני הוי' אלקיך." הפסוק מזכיר את ה' פעמיים, ואדמו"ר הזקן מפרש את שתי ההזכרות כנגד סובב כל עלמין והמשכתו בממלא כל עלמין.

Numbers 15:41 במדבר ט"ו מ"א

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים
אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of
'Egypt, to be your G-d: I am the L-RD your G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר טו, מא.

34 ולזה כפל גי' . . הוי' אחד

ההערה מפנה לעיונו של אדמו"ר האמצעי בקריאת שמע שם, בעניין השם הכפול בפסוק "הוי' אלקינו, הוי' אחד".

הערת קה"ת

ראה אמרי בינה שער הק"ש בתחלתו. דרך מצותיך קבא, ב.

35 או"א נק' גי'כ הנסתרות

עמוד כח, ד נמצא בפרשת אחרי ("בהר" שבהערה אינו תואם את העמוד הזה). שם, על "לבושיה כתלג חיוור", מוסבר ש"ג תיקוני דיקנא הם לבושים המכסים על אבא ואמא דאצילות; לכן אבא ואמא, אותיות יו"ד ה"א, נקראים "הנסתרות להוי'".

הערת קה"ת

ראה לעיל פי' בהר כח, ד.

36 הנסתרות להוי' אלקינו

"הנסתרות להוי' אלקינו, והנגלות לנו ולבנינו לעולם." בקבלה, "הנסתרות" הן אבא ואמא, חכמה ובינה.

Deuteronomy 29:28 דברים כ"ט כ"ח

הַנְּסֻתֹת הַחֵיִיִּים אֲלֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם לְעֹשׂוֹת
אֶת־כָּל־דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

The secret things belong unto the L-RD our G-d; but the
things that are revealed belong unto us and to our children
.for ever, that we may do all the words of this law

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 וכמ"ש במ"א בפ' וענין מוחין דאבא

בדרוש לצו על "מצה זו שאנו אוכלים" מוסבר שהמוחין דאבא, חכמה ש"מאין תמצא", אינם מושגים ונעלים בהרבה מבינה ומהשגה: שם מתגלה אור אין סוף שאין מחשבה יכולה להשיג, ואילו המוחין דאמא הם גילוי באמצעות הכנה.

הערת קה"ת

that Thy mercy may subdue Thy wrath ; and may Thy mercy
prevail over Thy attributes, so that Thou mayest deal with
... Thy children in the quality of mercy and

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות ז, א. ראה גם לעיל מסעי צא, ג. ונתבאר בארוכה בסה"מ תקע"א ע' קפב.

פסקה 12

27 עין בעין

"כי עין בעין יראו, בשוב הוי' ציון". אדמו"ר הזקן מחיל זאת על ההתגלות הגלויה של האור המקיף בימות המשיח.

Isaiah 52:8 ישעיהו נ"ב ח'

קוֹל צִפְּנֵיךָ נִשְׁאָר קוֹל יִחְדּוּ וְרִנְנוּ כִּי עֵין בְּעֵין יֵרָאוּ בְּשׁוּב ה' צִיּוֹן:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they
sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to
Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 היום לעשותן

"ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם". בשימוש החסידי, "היום לעשותם" פירושו שההווה הוא הזמן לעבודה, וההתגלות באה לאחר מכן.

Deuteronomy 7:11 דברים ז' י"א

וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם
לַעֲשׂוֹתָם:

Thou shalt therefore keep the commandment, and the
statutes, and the ordinances, which I command thee this
day, to do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 ע"י בחי' ביטול רצון שבק"ש

ההערה מפנה לאור התורה שם, העוסק בביטול הרצון בקריאת שמע.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת קרח ע' תשכה.

פסקה 13

30 והנה ביאור מלת ברוך יש בו ב' פירושים

במאמר זה מוסבר ש"קדוש" הוא מדרגת סובב ו"ברוך" הוא מדרגת ממלא, ומובאים שני פירושי "ברוך": מי שהתברך, כמו בפסוק "והמלך שלמה ברוך", ומקור הברכות המברך את הכול. המאמר מפנה למאמר זה לעיון נוסף.

הערת קה"ת

ראה לעיל פי' תזריע כב, ג. דרך מצותיך קב, ב. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמו ואילך.

31 והמלך שלמה ברוך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מ"א ב, מה.

ראה לעיל פ' פקודי ג, ג. פ' צו יא, ד.

38 בד"ה אם בהרת קדמה

הדרוש הזה, על המחלוקת במתיבתא דרקינא במקרה של "אם בהרת קדמה", פותח בביאור כינויים של חז"ל לה, "הקדוש ברוך הוא": "קדוש" הוא סוכב ו"ברוך" הוא ממלא.

הערת קה"ת

לעיל פ' תזריע כב, ג.

39 החלצו מאתכם

"היחלצו מאתכם אנשים לצבא..." פסוק זה פותח את המאמר שאליו מתייחסת ההערה שבסוגריים, העוסק בשתי בחינות הדעת.

Numbers 31:3 במדבר ל"א:ג

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הִחַלְצוּ מֵאִתְּכֶם אַנְשִׁים לְצִבָּא וַיְהִיו עַל־מִדְיָן לְתֵת נִקְמָתָהּ בְּמִדְיָן:

And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the L-RD'S vengeance on Midian

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 כך נאמר על ק"ש אכלתי יערי

"באתי לגני, אחותי כלה; אריתי מורי עם בשמי; אכלתי יערי עם דבשי..." הפסוק נדרש על קריאת שמע, כ"אכילה" שלמעלה המקבילה לקרבנות.

Zohar III, 226a זח"ג רכו, א

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה:א

בָּאתִי לְגִנִּי אֲחֹתִי כֻלָּה אֲרִיתִי מִוְרֵי עֵם־בִּשְׁמִי אֲכַלְתִּי יַעְרִי עִם־דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם־חֶלְבִי אָכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דֹדָיִם:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זח"ג רכו, א. שה"ש ה, א.

41 בחי' הוי' לבחי' אלקים כו' כמ"ש במ"א

שם מבואר, ביחס ל"אני הוי' אלקיכם", שיציאה ממצרים ומגבולותיה היא המשכה "להיות לכם אלקים": אלקים היא בחינת צמצום, שבאמצעותה נמשך העונג של גן עדן.

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' שלח מז, ג ואילך. מח, ב ואילך.

42 הוי' אלקינו ה' אחד

"שמע ישראל: הוי' אלקינו, הוי' אחד." גם כאן השם מופיע פעמיים, והן מתפרשות כנגד אותן שתי בחינות.

Deuteronomy 6:4 דברים ו:ד

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ד.

פסקה 17

43 על שלשה דברים העולם עומד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות א, ב.

44 על שלשה דברים העולם עומד

שמעון הצדיק: "על שלושה דברים העולם עומד: על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים". המאמר ביאר את העבודה, וכעת פונה אל התורה.

Pirkei Avot 1:2 משנה אבות א:ב

שְׁמַעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מְשִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה. הוּא הָיָה אוֹמֵר, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים:

Shimon the Righteous was one of the last of the men of the great assembly. He used to say: the world stands upon three things: the Torah, the Temple service, and the practice of acts of piety

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

45 זאת התורה אדם

"זאת התורה: אדם כי ימות באוהל..." בדרך דרש, התורה עצמה היא "אדם" — ה"אדם" שעל הכיסא.

Numbers 19:14 במדבר י"ט:יד

זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי־יָמוּת בְּאוֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאוֹהֶל וְכָל־אֲשֶׁר בָּאוֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:

This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

II Samuel 7:19 שמואל ב ז:י"ט

וַתִּקְרָא עוֹד זֹאת בְּעֵינֶיהָ אֲדֹנָיִי ה' וַתְּדַבֵּר גַּם אֶל־בֵּית־עֲבָדְךָ לְמַרְחוֹק וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם אֲדֹנָיִי ה'

And this was yet a small thing in Thine eyes, O L-rd GOD; but Thou hast spoken also of Thy servant's house for a great while to come; and this too after the manner of great men, O L-rd GOD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יט, יד. בתקע"א מביא הפסוק וזאת תורת האדם (שמואל-ב ז, יט).

46 דמות כמראה אדם

"דמות כמראה אדם עליו מלמעלה". התורה מזוהה עם ה"אדם" הזה שעל הכיסא.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א:כ"ו

וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם כְּמֵרָאָה אֶבֶן־סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף וְעַל דְּמוּת הַכֶּסֶף דְּמוּת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלָיו מִלְּמַעְלָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 רמ"ח אברין רמ"ח מ"ע

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
ראה ת"ז ת"ל.

פסוקה 19

48 לכו לחמו בלחמי

החכמה קוראת: "בואו, אכלו מלחמי ושתו מן היין שמסכתי". ההזמנה של החכמה נקראת כהזמנת התורה, ולכן התורה נקראת "לחם".

Proverbs 9:5 משלי ט:ה'

לְכוּ לַחֲמוּ בִלְחָמִי וּשְׁתּוּ בַיַּיִן מִסֻּכְתִּי:

Come, eat of my bread, and drink of the wine which I have'
mingled

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 הלחם שעליו יחיה האדם

"...כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם..." הלחם מובא כדוגמה לדבר המקיים את החיים.

Deuteronomy 8:3 דברים ח:ג'

וַיַּעַזְבֵהוּ וַיִּרְעַבְהוּ וַיֹּאכְלֵהוּ אֶת־הַמָּן אֲשֶׁר לֹא יָדָעַתָּה וְלֹא יָדָעוּן אֲבֹתֶיךָ לַמַּעַז הַזֶּה כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לִבְדּוֹ יֵחִי־הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצָא פִּי־ה' יִחְיֶה הָאָדָם:

And He afflicted thee, and suffered thee to hunger, and fed thee with manna, which thou knewest not, neither did thy fathers know; that He might make thee know that man doth not live by bread only, but by every thing that proceedeth out of the mouth of the L-RD doth man live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50 לחם לבב אנוש יסעד

"...ולחם לבב אנוש יסעד". הלחם מקיים ומחבר בין הנשמה לגוף, אך אינו מקור החיים.

Psalms 104:15 תהילים ק"ד:ט"ו

וַיַּיֵּן יִשְׁמַח לִבְב־אָנוּשׁ לְהַצְחִיל פָּנִים מִשְׁמֶן וְלֶחֶם לִבְב־אָנוּשׁ יִסְעֵד:

And wine that maketh glad the heart of man, Making the face brighter than oil, And bread that stayeth man's heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 20

51 דלאו מכל אינון מדות כלל

מתוך תפילת אליהו (פתח אליהו): ה' מנהיג את העולם בדין וברחמים, "אבל לא שיש לך צדק ידוע, שהוא דין, ולא חוק ידוע, שהוא רחמים, ולא אף אחת מן המידות הללו כלל". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על האור המקיף, שהוא למעלה מן המידות שבהן הוא מתלבש.

Tikkunei Zohar 17b:5-7 תקוני זוהר י"ז ב:ה'-ז'

אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין. ולא משפט ידיעא דאיהו רחמי ולא מכל אלין מדות כלל. קום רבי שמעון ויתחדשון מלין על ירך דהא רשותא אית לך (נ"א אתיהיב לך) לגלאה רזין טמירין על ירך מה דלא אתיהיב רשו לגלאה לשום בר נש עד כען. קם רבי שמעון פתח ואמר לך יי הגדולה והגבורה וכו'

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

52 רבון עלמין

תפילת אליהו פותחת: "ריבון העולמים, אתה הוא אחד ולא בחשבון". התואר מבטא את ה' כפי שהוא למעלה מן העולמות.

Tikkunei Zohar 17a:9-11 תקוני זוהר י"ז א:ט-י"א

פתח אליהו ואמר רבון עלמין דאנת הוא חד ולא בחשבון. אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא כך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיאת) מבני נשא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

53 עולם חסד יבנה

"כי אמרתי: עולם חסד ייבנה". אדמו"ר הזקן מפרש שהכוונה היא שיש לבנות את החסד עצמו, באמצעות מצוות הצדקה והחסד.

Psalms 89:3 תהילים פ"ט:ג'

כִּי־אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה שָׁמַיִם תִּכֵּן אֱמוּנָתְךָ בָּהֶם:

For I have said: 'For ever is mercy built; In the very heavens Thou dost establish Thy faithfulness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 בשה"ש בד"ה לסוסי

שם נאמר שישאל ממשכנים את החיות ואת אור אין סוף מן האור הסובב כל עלמין אל האור הממלא כל עלמין, כדי שיעולם חסד ייבנה באמצעות התורה והמצוות, כשם שהמוזן קושר את הנשמה לגוף.

הערת קה"ת

לעיל יב, ב.

55 לך ה' הגדולה והגבורה

"לך הוי' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההודו..." הפסוק מונה את מידותיו של ה', את הספירות שבהן מתלבש אור אין סוף.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:י"א

לְךָ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹדוּ כִּי־כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ ה' הַמְּמָלְכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דה"א כט, יא.

56 באתעדל"ת תליא מלתא

הערת קה"ת מפנה ל Zohar I, 235a למילים האלה.

Zohar I, 235a זח"א רלה, א

הערת קה"ת

זח"א רלה, א.

57 באתעדלית תליא מלתא

מקורו של קה"ת לעיקרון ש"הדבר תלוי בהתעוררות מלמטה". כאן הכוונה היא שהאור מתלבש במידות באמצעות המצוות שאנו מקיימים.
Zohar, Vayechi 53:517-528 ספר הזהר, ויחי נ"ג:תקכ"ז-תקכ"ח

פסוקה 21

58 את קרבני לחמי לאשי

"קרבני לחמי לאשי, ריח ניחוחי..." כעת נקראות המילים לפי הסדר: "לחם" — כביטול, ו"לאשי" — כלהתאשש שבנפש.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוחי תשמרו להקריב לי במועדו:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 אכלתי יערי עם דבשי

"אכלתי יערי עם דבשי". ה"אכילה" שלמעלה, שבאה בעקבות התפילה, פועלת את מה שהקרבנות פעלו בעבר.

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה:א

באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם פשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלב אכלו רעים שתו ושקרו דודים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ה, א.

60 בדי"ה צו את בני"י

המאמר הזה, על "צו את בני ישראל... קרבני לחמי לאשי", מפרש את הכפילות "ואמרת לחם" כרומזת הן לקרבנות שהוקרבו בזמן שבית המקדש עמד והן לתפילה שנקבעה לכל הדורות במקומם של קרבנות התמיד, ושואל כיצד התפילה יכולה להיות כנגד הקרבנות.

הערת קה"ת

לעיל פ' פנחס עז, ג ואילך.

61 רשפי אש

"...רשפיה רשפי אש, שלהבתייה". הביטוי מתאר את להט האהבה שבקריאת שמע.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח:ו

שימיני כחותם עלי לבך כחותם עלי רועך כחותם עלי לבך קשה כשואל קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתייה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

62

הערת קה"ת מפנה לLeviticus 6:14-16 למילים האלה.

Leviticus 6:14-16 ויקרא ו':יד-ט"ז

עלימחבת בשמן תעשה מרבכת תביאנה תפיני מנחת פתים תקריב ריח ניחוח לה ויהיה חמשיח תחתיו מכניו יעשה אתה חקיעולם לה כליל תקטר: וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל:

On a griddle it shall be made with oil; when it is soaked, thou shalt bring it in; in broken pieces shalt thou offer the meal-offering for a sweet savour unto the L-RD. And the anointed priest that shall be in his stead from among his sons shall offer it, it is a due for ever; it shall be wholly made to smoke unto the L-RD. And every meal-offering of the priest shall be wholly made to smoke; it shall not be eaten.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 22

63 בכל מאדך

"ואהבת את הוי" אלוקיך בכל לבבך, ובכל נפשך ובכל מאדך". עבודת ה' "בכל מאדך", למעלה מגבולותיו של האדם, היא שמשיכה את ה"אדם" שעל הכיסא.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 ונתתי לך מהלכים בין העומדים

"...ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה". זהו הפסוק מתוך המאמר בתורה אור שאליו מתייחסת ההערה שבסוגריים.

Zechariah 3:7 זכריה ג':ז

כה אמר ה' צבאות אספדרכי תלך ואם את משמרת תשמר וגם אתה תדין את פיית וגם תשמר את חצרי ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה:

Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 אדם הוא אותיות מאד

המדרש דורש את המילים "טוב מאד" בבראשית א, לא כ"אדם טוב": "מאד" הוא "אדם". קה"ת מציין זאת כמקור לזהות שבין שתי המילים.

Bereshit Rabbah 8:5 בראשית רבה ח':ה

אמר רבי סימון: בשעה שבא הקב"ה לבראת את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים, וחבורות חבורות, מהם אומרים: אל יברא, ומהם אומרים: יברא, הדא הוא דכתיב (תהלים פה): חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו. חסד אומר: יברא, שהוא גומל חסדים. ואמת אומר: אל יברא, שכולו שקרים. צדק אומר: יברא, שהוא עושה צדקות. שלום אומר: אל יברא, דכוליה קטטה. מה עשה הקדוש ברוך הוא? נטל אמת והשליכו לארץ, הדא הוא דכתיב (דניאל ח): ותשלך אמת ארצה. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבון העולמים! מה אתה מבזה תכסיס אלטיכסייה שלך? תעלה ...

שער המזרח, שהוא מכון כנגד בית קדשי הקדשים. לא יכנס להר הפית במקלו, ובמנעלו, ...

One must bless [G-d] for the evil in the same way as one blesses for the good, as it says, "And you shall love the L-rd your G-d with all your heart, with all your soul and with all your might" (Deuteronomy 6:5). "With all your heart," with your two impulses, the evil impulse as well as the good impulse. "With all your soul" even though he takes your soul [life] away from you. "With all your might" with all your money. Another explanation, "With all your might" whatever ... treatment

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

70 להיות לו ב' בחיי לבבות

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Etz Chaim.

הערת קה"ת
ע"ה ש"כ, פ"ב.

71 חדוה תקיעא בליבאי מסטי דא

"שמחה שוכנת בלבי מצד זה, ובכי שוכן בלבי מצד זה." בהוצאת קה"ת מובאים הדברים האלה וההפניה לוהר 3:75a; אדמו"ר חזקן מיישם אותם על שני הלבבות.

Zohar II, 255a זח"ב רנה, א

Zohar III, 75a זח"ג עה, א

הערת קה"ת
זח"ב רנה, א. זח"ג עה, א.

72 ישראל עלו במחשבה

בין הדברים שקדמו לבריאה, ישראל "עלו במחשבה" להיבאר. מקור הנשמה הוא בבחינה העליונה ביותר הזאת, ולכן ירידתה לגוף היא סיבה לבכי.

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א':ד'

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י'): "כענבים במדבר וגו'" ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, ב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו'" שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגו' [לפני שמש ינון שמו]" רבי אהבה ברכי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם, ...

In the beginning, G-d created" - six items preceded the "creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from ... ,eternity]" (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת
ב"ר פ"א, ד. ראה לעיל כ, ד.

Rabbi Simon said: When the Holy One blessed be He came to create Adam the first man, the ministering angels divided into various factions and various groups. Some of them were saying: 'Let him not be created,' and some of them were saying: 'Let him be created.' That is what is written: "Kindness and truth met; righteousness and peace touched" (Psalms 85:11). Kindness said: 'Let him be created, as he performs acts of kindness.' Truth said: 'Let him not be created, as he ... is all full of lies.' Righteousness said

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

ב"ר פ"ח, ה. ובפרש"י לב"ר שם. תו"א מו, ד. וככה — תרל"ז פכ"ב. לקו"ש חט"ו פ' וישלח ע' 292.

66 הדם הוא הנפש

"...כי הדם הוא הנפש, ולא תאכל הנפש עם הבשר". הדם שנמילה "אדם" הוא הנפש והחיות.

Deuteronomy 12:23 דברים י"ב:כ"ג

רק חֹזֵק לְבַלְתִּי אֶכֶל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבֶּשֶׂר:

Only be stedfast in not eating the blood; for the blood is the life; and thou shalt not eat the life with the flesh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מסקה 23

67 ויקרא אל משה

"ויקרא אל משה, והוי' דיבר אליו מאוהל מועד..." הטקסט מפנה לדיון שלו באל"ף של פסוק זה.

Leviticus 1:1 ויקרא א':א'

וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּדְבֶר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר:

And the L-RD called unto Moses, and spoke unto him out of the tent of meeting, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 ואהבת בכל לבבך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך..." כאן מפרשים את "לבבך" כשני לבבות.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 בכל לבבך בבי יצריך

"בכל לבבך: בשני יצריך, ביצר הטוב וביצר הרע." אדמו"ר חזקן מפרש זאת כשני ה"לבבות" — האהבה והכנעת היצר הרע.

Mishnah Berakhot 9:5 משנה ברכות ט':ה'

חַיֵּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֶׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו) וְאָהַבְתָּ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ. בְּכָל לִבְּךָ, בְּשֵׁנֵי יִצְרֶיךָ, בְּיִצֵּר טוֹב וּבְיִצֵּר רָע. וּבְכָל נַפְשְׁךָ, אֲפִלּוּ הוּא נוֹשֵׁל אֶת נַפְשְׁךָ. וּבְכָל מְאֹדְךָ, בְּכָל מְמוֹנֶה. דָּבָר אַחֵר בְּכָל מְאֹדְךָ, בְּכָל מְדָה וּמְדָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הָיִי מוֹדֵה לּוֹ בְּמֵאֵד מְאֹד. לֹא יִקַּל אָדָם אֶת רֹאשׁוֹ כְּנֶגֶד

הערת קה"ת
ויקרא יח, ה.

79 אשר לא יקים

"ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם". ההפך ממי שמקיים את המצוות.

Deuteronomy 27:26 דברים כ"ז:כ"ו

ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמן:

Cursed be he that confirmeth not the words of this law to do
'them. And all the people shall say: Amen

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 לך אמר לבי

"לך אמר לבי בקשו פני, את פניך הוי' אבקש". זהו הפסוק שעליו מוסבת הערתו של הרמ"ז.

Psalms 27:8 תהילים כ"ז:ח

לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש:

In Thy behalf my heart hath said: 'Seek ye My face'; Thy
.face, L-RD, will I seek

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 לך אמר לבי

ההפניה שבטקסט עצמו לזוהר בפרשת אמור, דף צ"ג ע"ב, ולפירוש הרמ"ז שם על פסוק זה.

Zohar, Emor 22:95-24:104 ספר זוהר, אמור כ"ב:צ"ה-כ"ד:ק"ד

Does this mean that each exists separately? No, for it says, "And there was evening and there was morning one day". This shows that there is no day without night and no night without day, and on account of their interlocking they are called one. Similarly the Holy One, blessed be He, and the Community of Israel are called one when together, but not when parted; and so now that the Community of Israel is in exile, she is, as it were, not called one, and will only be ... called

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

82 אחותי כלה

ההערה מציינת שהמאמר הזה מצוטט במראי המקומות למאמר שבפרשת בהר, 39c.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"כ ע' 40 הערה 25, נעתק לעיל פי' בהר לט, ג במ"מ.

83 אחותי מלשון איחוי אלכסנדי

בהלכות קריעה על המת מוזכר התלמוד "איחוי אלכסנדי", מעין תפירה לתיוקן הבגד. אדמו"ר הזקן גזור את המילה "אחותי" מן "איחוי", שפירושו חיבור.

Moed Katan 26b:8-9 מועד קטן כ"ו ב:ח-ט'

מת אביו, מת אמו, מת אחיו, מתה אחותו — קורע קרע אָחָד לכולן. רבי יהודה בן בתירה אומר: על כולן קרע אָחָד, על אביו ואמו קרע אָחָד, לפי שאין מוסיפין על קרע אביו ואמו. מאי טעמא? אמר רב נחמן בר ר' יצחק: לפי שאין בתוספת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

מו"ק כו, ב. ראה לעיל פי' בהר לט, ג.

73 ישמח ישראל בעושויו

"ישמח ישראל בעושויו; בני ציון יגילו במלכם". את לשון הרבים "עושויו" מפרשים כמתייחסת למצוות, שבהן ה' שוכן.

Psalms 149:2 תהילים קמ"ט:ב'

ישמח ישראל בעושויו בני ציון יגילו במלכם:

Let Israel rejoice in his Maker; Let the children of Zion be
joyful in their King

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמט, ב.

פסקה 24

74 ולבא פליג לכל שייפין

"הלב מחלק לכל האיברים". קה"ת מפנה לזוהר זה בעניין העברת חיות הדם מן הלב לכל חלקי הגוף.

Zohar III, 161b זח"ג קסא, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ג קסא, ב.

75 ועמ"ש ע"פ שיר השירים

המאמר הפותח של שיר השירים מסביר שהקדוש ברוך הוא נקרא חתן וכנסת ישראל נקראת כלה, משום שהתורה נמשכת לישראל; "חתן" נדרש כ"חס דרגא" — ירידה ממדרגה.

הערת קה"ת

לעיל א, א.

76 באתעדל"ת אתעדל"ע

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

זח"א (פח, א. קסד, א. רלה, א. רמד, א.) זח"ב (לב, ב.) [כ].

77 ויקם עדות ביעקב

"הקים עדות ביעקב ותורה שם בישראל, אשר ציווה את אבותינו להודיעם לבניהם". התורה ניתנה לישראל כדי שיקיימו אותה במעשיהם.

Psalms 78:5 תהילים ע"ח:ה'

ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל אשר צוה את אבותינו להודיעם לבניהם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a law in Israel, Which He commanded our fathers, That they
;should make them known to their children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עח, ה.

78 אשר יעשה אותם האדם

"ושמרתם את חוקתי ואת משפטי, אשר יעשה אותם האדם וחי בהם". האדם הוא שעושה את המצוות וכך הופך אותן ל"לחם".

Leviticus 18:5 ויקרא י"ח:ה'

ושמרתם את חוקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני
Havayah

Ye shall therefore keep My statutes, and Mine ordinances,
.which if a man do, he shall live by them: I am the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 כלתה נפשי

"נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות הוי". "כלה" נקראת כאן "כלתה", במשמעות של כמיהת הנפש.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד ג'

נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות הוי ובשרי ירגנו אל אליה:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the
L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 בינה לבא

מתוך תפילתו של אליהו: "בינה היא הלב, ובה הלב מבין". ההתבוננות בבינה מציתה את אהבת הלב.

Tikkunei Zohar 17a:17-19 תקוני זוהר י"ז א:י"ז-י"ט

מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אליו תרין כתיב *הנסתרות ליי אלקינו. כתר עליון איהו כתר מלכות. ועליה *אתמר מגיד מראשית אחרית. ואיהו קרקפתא דתפלי (נ"א קרקפתא דלא מנח תפלי). *מלגו איהו יוד קא ואו קא דאיהו ארח אצילות. איהו שקי דאילנא בדרועי וענפוי (נ"א ואנפוי). כמא דאשקי לאילנא ואתרבי בההוא שקי.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

86 עלמא דאתכסייא . . דאתגליא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

זח"א (יח, א. קנב, א. קנח, ב. זח"ב (כט, ב. [כ].

87 עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגליא

קה"ת מביא זאת לצד כמה קטעים מהזוהר העוסקים בצמד "העולם הנסתור ו"העולם הגלוי".

Zohar, Bereshit 6:60-7:70 ספר זוהר, בראשית ו':ס"ז-ז':ע'

TO ONE PLACE: so called because it is here that the whole of the upper World is linked into one. It is written: The L-rd (Tetragrammaton) is one and his name is One (Zech. 14, 9). Two unifications are here indicated, one of the upper World in its grades, and one of the lower World in its grades. The unification of the upper World is consummated at this point. The Life of Worlds was there firmly based, and through its unity the upper World was bound together, and therefore it

...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

88 הערת קה"ת מפנה ל Song of Songs 4:9 למילים האלה.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד':ט'

לבכתני אחתי כלה לבכתני באחת מעיניך באחד צנך מצורניך:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

89 פתחי לי אחותי

"אני ישנה, ולבי ער; קול דודי דופק: פתחי לי, אחותי, רעייתי...". זהו הפסוק ממאמר בהר שאליו מפנה הטקסט.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה':ב'

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחתי רעייתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh:
'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 25

90 עיני העדה

"אם נעשתה בשגה, מעיני העדה..." המנהיגים והחכמים נקראים עיני העדה.

Numbers 15:24 במדבר ט"ו:כ"ד

והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל העדה פר בן בקר אחד לעלה לריח ניחח לה ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר עזים אחד לחטת:

then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the L-RD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 עיני העדה חכמים

שם מוסבר ש"עיניים" הוא כינוי להמשכת אור החכמה ולהארתו, ולכן החכמים נקראים "עיני העדה".

הערת קה"ת

ראה אגה"ק סי' יד (קכ, ד). לעיל ואתחנן ד, ב ובכ"מ. ע"ה שער דרושי הנקודות פ"א.

פסוקה 26

92 יקר תפארת גדולתו

"...כשהראה את עושר מלכותו המפוארת ואת ההדר היקר של גדולתו". נאמר על המשתה של אחשוורוש; כאן הדבר מתאר את ההתבוננות בגדולתו של ה'.

Esther 1:4 אסתר א':ד'

בהראתו את עשר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו ימים רבים שמונים ומאת יום:

when he showed the riches of his glorious kingdom and the honour of his excellent majesty, many days, even a hundred and fourscore days

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 27

93 מלכות כל עולמים

"מלכות מלכות כל עולמים, וממשלתך בכל דור ודור". היחוד התחתון

רואה את מציאות העולם כמלכותו של ה'.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מְלֻכּוֹתֶיךָ מְלָכּוֹת כָּל־עֲלָמִים וּמַמְשְׁלֶתְךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 עיני האדם לא תשבענה

..."ועיני האדם לא תשבענה". במאמר "אני ישנה" הפסוק נקרא כמבט מתמיד שאינו שבע, אל כבודו של המלך.

Proverbs 27:20 משלי כ"ז:כ'

שְׂאוֹל וְאַבְדָּה לֹא תִשְׂבַּעַנָּה וְעֵינֵי הָאָדָם לֹא תִשְׂבַּעַנָּה:

The nether-world and Destruction are never satiated; So the eyes of man are never satiated.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

95 בד"ה אני ישנה

שם נדרש "עיני האדם לא תשבענה" על אברהם, "האדם הגדול בענקים", שהלך תמיד ממדרגה למדרגה ואהבתו לה' לא פסקה; ולכן על האדם להיות במצב של הסתכלות מתמדת בכבוד המלך.

הערת קה"ת

לקמן לד, ג. רואה הנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקס"ח.

96 אחד הי אברהם

"אברהם היה אחד, ויירש את הארץ". הטקסט קושר בין היותו של אברהם "אחד" לבין הביטול של היחוד העליון.

Ezekiel 33:24 יחזקאל ל"ג:כ"ד

בְּנֵי־אָדָם יֹשְׁבֵי הַחֲרֻבּוֹת הָאֵלֶּה עַל־אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל אֲמָרִים לְאָמֹר אֶחָד הָיָה אֲבֹרָהֶם וַיִּירֶשׁ אֶת־הָאָרֶץ וְאֲנַחְנוּ רַבִּים לָנוּ נִתְּנָה הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה:

Son of man, they that inhabit those waste places in the land' of Israel speak, saying: Abraham was one, and he inherited the land; but we are many; the land is given us for inheritance.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל לג, כד.

פסוקה 28

97 באחד ענק מצורניך

"ועם ענק אחד על צוואריך". זהו הביטוי האחרון בפסוק הפותח, המתבאר כאן.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד:ט'

לְבַבְתָּנִי אֲחֹתִי כִּלָּה לְבַבְתָּנִי בְּאֶחָת מְעִינֶיךָ בְּאֶחָד עֲנָק מְצוֹרְנֶיךָ:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 בס"י ב' אבנים בונות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פ"ד, מט"ז. נתבאר בתו"א כא, א ובכ"מ.

99 ב' אבנים בוונת

"שתי אבנים בונות שני בתים, שלוש בונות ששה בתים..." ספר יצירה מכנה את האותיות "אבנים" ואת צירופיהן "בתים". קה"ת מציין זאת כפרק 4, משנה 16; במהדורת ספריא זהו 4:12.

Sefer Yetzirah 4:12 ספר יצירה ד:י"ב

שבע כפולות כיצד צרפן. שתי אבנים בונות שני בתים. שלש בונות ששה בתים. ארבע בונות ארבעה ועשרים בתים. חמש בונות מאה ועשרים בתים. שש בונות שבע מאות ועשרים בתים. שבע בונות חמשת אלפים וארבעים בתים. מכאן ואילך צא וחשוב מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע. ואלו הן שבעה כוכבים בעולם חמה נוגה כוכב לבנה שבתאי צדק מאדים. ואלו הן ז' ימים בשנה שבעה ימי בראשית. ושבעה שערים בנפש שתי עינים שתי אזנים ושני נקבי האף והפה. ובהן נחקקו שבעה רקיעים ושבע ארצות ושבע שעות. לפיכך חבב שביעי ...

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

100 נעוץ תחלתן בסופן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם פ"א, מ"ז.

101 נעוץ תחלתן בסופן

"עשר ספירות בלי מה: נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן, כשלחבת הקשורה בגחלת". האור הגבוה ביותר מגיע דווקא למדרגה הנמוכה ביותר.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א:ז'

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלחבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou ?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

102 הקול קול יעקב

"הקול קול יעקב והידיים ידי עשוי". כאן הקול הוא ה"חוט" וההמשכה העוברים דרך האותיות.

Genesis 27:22 בראשית כ"ז:כ"ב

וַיִּגַּשׁ יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו וַיִּמָּשְׁהוּ וַיֹּאמֶר הֲקֹל יַעֲקֹב וְהִנֵּנִי יָדִי עָשׂוּ:

And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him, and said: 'The voice is the voice of Jacob, but the hands are the hands of Esau

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

103 צוארך בחרוזים

"נאוו לחייך בתורים, צוארך בחרוזים". חרוזי המחרוזת הם מילות התורה השזורות זו בזו.

Song of Songs 1:10 שיר השירים א:י'

נָאוּו לַחַיִּיךָ בְּתוֹרִים צְוֹאֲרֶךָ בְּחֻרְזִים:

Thy cheeks are comely with circlets, Thy neck with beads

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ger than a mustard seed, they waited for seven clean days [before taking a ritual bath]. It was taught in the house of Eliyahu: Whoever repeats halakhoth is assured of the world to come, as it says, "His goings [halikoth] are to eternity" ... (Habbakuk 3:6). Read not

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

108 כל השונה הלכות בכל יום

תנא דבי אליהו: "כל מי ששונה הלכות בכל יום, מובטח לו שהוא בן העולם הבא, שנאמר: 'הליכות עולם לו; אל תקרי הליכות אלא הלכות'."

Megillah 25b:11-12 מגילה כ"ה ב:י"א-י"ב

מַעֲשֵׂה עֶגְלָה הַשֵּׁנִי נִקְרָא וְלֹא מִתְרַגֵּם. אֵיזָה מַעֲשֵׂה עֶגְלָה הַשֵּׁנִי — מִן "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה" עַד "וַיֵּרָא מֹשֶׁה". תְּנִינָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר: לְעוֹלָם יִהְיֶה אָדָם זֶהִיר בְּתַשׁוּבוֹתָיו, שְׁמַתוֹה תְּשׁוּבָה שֶׁהִשְׁכִּיחוּ אֲהָרֹן לְמֹשֶׁה פָּקְרוּ הַמִּינִין, שְׁנֵאָמֵר: "וְאֶשְׁלִיכֶהוּ כְּאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֶגְלָה הַזֹּהָ".

The second account of the calf is read but not translated. What is the second account of the calf? rom "And Moses said" up to "And Moses saw." It has been taught: A man should always be careful in wording his answers, because from the answer which Aaron made to Moses the heretics denied G-d were able to deny [G-d], as it says, "And I cast it into the fire and this calf came forth" (Exodus 32:24)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

Niddah 73a:15-16 נדה ע"ג א:ט"ו-ט"ז

תַּנָּא דְּבִי אֱלִיָּהוּ: כָּל הַשּׁוֹנֶה הִלְכוֹת בְּכָל יוֹם, מוֹבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאָמֵר "הִלְיֹכוֹת עוֹלָם לוֹ", אֵל תִּקְרִי "הִלְיֹכוֹת" אֶלָּא הִלְכוֹת. הִדְרִין עֲלֶיהָ תִּינוּקָתָא, וְסִלְיָקָא לָהּ מִסְכָּתָא נָדָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

מגילה כה, ב. נדה עג, א.

109 הליכות עולם לו

"...גבעות עולם שחו; הליכות עולם לו." קוראים זאת כך: "הליכות עולם לו" — ההלכות הן דרכיו של ה' בעולם.

Habakkuk 3:6 חבקוק ג:ו'

עֲמַד וַיִּמָּדֵד אֶרֶץ רָאָה וַיִּתֵּר גּוֹיִם וַיִּתְפָּצֵצוּ הָרִירִיעַד שְׁחו גִּבְעוֹת עוֹלָם הִלְיֹכוֹת עוֹלָם לוֹ:

He standeth, and shaketh the earth, He beholdeth, and maketh the nations to tremble; And the everlasting mountains are dashed in pieces, The ancient hills do bow; His goings are as of old

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

110 הליכה והמשכה מאור א"ס ב"ה הסוכ"ע מעולם ועד עולם

אור התורה מציע להבין את הביטוי "מעולם לעולם" לאור דברי לקוטי תורה, בסוף המאמר המתחיל "ביום השמיני עצרת... כנישין", על "עוטה אור כשלמה": התורה נקראת לבוש המחבר עולם לעולם.

הערת קה"ת

"ואפ"ל ע"ד שנתבאר בלקו"ת סד"ה ביום השמע"צ כנישין בענין עוטה אור כשלמה שהתורה היא לבוש המחבר מעולם ועד עולם" — אוה"ת נ"ך כרך א עי תצט.

111 שם חביון עוזו

"...קרניים מידו לו, ושם חביון עוזו." העולם הנעלם, שבו אור מקיף

104 סד"ה נאוו לחייך בתורים

שם "צוואר" הוא קול וההמשכה מלמעלה למטה, הנוקבים את האבנים היקרות — האותיות המלוכשות בגשמיות; ו"חרוזים" הם החוט הנמשך לאורך כל סדר ההשתלשלות. הקטע עצמו מפנה להסבר על "לבי שביטני... בענק אחד מצווארך".

הערת קה"ת

לעיל יג, ג.

פסקה 29

105 רם ונשא שוכן

"כי כה אמר רם ונישא, שוכן עד..." האור הנעלה "שוכן" באותיות התורה.

Isaiah 57:15 ישעיהו נ"ז:ט"ו

כִּי כֹה אָמַר רֵם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכֵּן וְאֶת־דִּכְא וּשְׁפִל־רוּחַ לְהַחֲיִיתָ רוּחַ שְׁפִלִים וּלְהַחֲיִיתָ לֵב נִדְכָּאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 30

106 אפי' פרק אחד שחרית

רבי אמי: גם אם אדם למד רק פרק אחד בבוקר ופרק אחד בערב, הוא קיים את הפסוק "לא ימוש ספר התורה הזה מפריך". אדמו"ר הזקן מפרש את המילה "אחד" כמתייחסת לאחד, הנמשך על ידי כל פרק.

Menachot 99b:16-17 מנחות צ"ט ב:ט"ז-י"ז

אמר ר' אמי מדבריו של ר' יוסי נלמוד אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית קיים מצות (יהושע א, ח) לא ימוש (את) ספר התורה הזה מפריך אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי אפילו לא קרא אדם אלא קרית שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ ור' אבא אמר מצוה לאומרו בפני עמי הארץ

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות צט, ב.

פסקה 31

107 כל השונה הלכות

אותה דרשה של תנא דבי אליהו, כאן בלי המילים "בכל יום".

Megillah 28b:16-18 מגילה כ"ח ב:ט"ז-י"ח

אָמַר לָקָה: נִיחָא לִי דְאֶשְׁמַעִיָּה לְמַר. אִי הָכִי, גְּמוּר מִינִי הָא מְלֵתָא דְאָמַר רַבִּי יִזְרָאֵל: בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הֵן הִתְמַירוּ עַל עֲצָמָן שְׁאִפִּילוּ רֹאוּת טִיפַת דָּם כְּחֻדָּל יוֹשְׁבוֹת עֲלֵיו שְׂבָעָה נְקִיִּים. תַּנָּא דְּבִי אֱלִיָּהוּ: כָּל הַשּׁוֹנֶה הִלְכוֹת, מוֹבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאָמֵר: "הִלְיֹכוֹת עוֹלָם לוֹ", אֵל תִּקְרִי "הִלְיֹכוֹת" אֶלָּא "הִלְכוֹת". תְּנוּ רַבָּנִין:

He replied: I would rather you teach me something. If so learn from me this statement that was said by R. Zera: The daughters of Israel were stringent upon themselves that even if they saw [on their garments] a spot of blood no big-

הערת קה"ת
ישע"י סו, כב.

פסוקה 33

115 היום לעשותם

"ושמרת את המצוה ואת החוקים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם". ההווה הוא הזמן לעבודה שממשיכה למטה את הגילוי העתידי.

Deuteronomy 7:11 דברים ז':יא

וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם:

Thou shalt therefore keep the commandment, and the statutes, and the ordinances, which I command thee this day, to do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 סד"ה אני דפ' ציצית

סוף המאמר מדבר על "שלושת הדברים הנזכרים לעיל", שבאמצעותם נמשכת הבחינה של "הקדוש ברוך הוא מנענע בראשו"; הביאור שאחריו מתחיל שם.

הערת קה"ת
לעיל פ' שלח מט, ב.

117 כי לא אדם

"כי לא איש הוא וינחם". המדרגה שלמעלה מ"איש", שממנה התורה ממשיכה למטה אל מדרגת "איש".

I Samuel 15:29 שמואל א ט"ו:כט

וְגַם נִצָּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם:

And also the Glory of Israel will not lie nor repent; for He is 'not a man, that He should repent

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

118 סוף ביאור ע"פ ואהיה אצלו אמו

הקטע החותם של אותו ביאור מציין שלחם בגימטרייה מולא, קושר זאת ל"בתורתך שעשועי" ומונה את המקומות שבהם הוזהר מדבר על "ואהיה אצלו אמו".

הערת קה"ת
לעיל פ' במדבר כ, א.

119 ממושבותיכם תביאו לחם

"ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתיים..." קרבן שבועות, שנידון בסוף הביאור שאליו מפנה הטקסט.

Leviticus 23:17 ויקרא כ"ג:יז

מִמּוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תְּבִיאֹוּ לַחֵם תְּנוּפָה שְׁתֵּי עֶשְׂרִינָם סֵלֶת תִּהְיֶינָה חֶמֶץ תֹּאפִינָה בַּכּוּרִים לֶה'

Ye shall bring out of your dwellings two wave-loaves of two tenth parts of an ephah; they shall be of fine flour, they shall be baked with leaven, for first-fruits unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מוסתר.

Habakkuk 3:4 חבקוק ג':ד'

וְנִגְהָ כְּאוֹר תִּהְיֶה קִרְנִים מִיָּדוֹ לוֹ וְשֶׁם חֲבִיּוֹן עֲזָה:

And a brightness appeareth as the light; rays hath He at His side; and there is the hiding of His power

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

112 אור ורוע לצדיק

"אור ורוע לצדיק, ולישרי לב שמחה." כמו זרע, האור נסתר כעת וינבוט בעתיד.

Psalms 97:11 תהילים צ"ז:יא

אוֹר וְרֹעַ לְצַדִּיק וְלִישְׁרֵי־לֵב שְׂמֵחָה:

Light is sown for the righteous, And gladness for the upright in heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צז, יא.

113 עתידים צדיקים שיאמרו לפנייהם קדוש

רבי אלעזר: "עתידים צדיקים שיאמרו לפנייהם 'קדוש', כמו שאומרים לפני הקדוש ברוך הוא." אדמו"ר חזקו רואה בכך את הגילוי העתידי של אור אין סוף דווקא למטה.

Bava Batra 75b:3-4 בבא בתרא ע"ה ב:ג-ד'

וְאָמַר רַבֵּה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲתִידִין צַדִּיקִים שְׁנִקְרְאִין עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֶאֱמַר: "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו, יִצְרָתִיו אֶף עֲשִׂיתִיו." וְאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשָׁה נִקְרְאוּ עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵלוּ הֵן: צַדִּיקִים, וּמְשִׁיחַ, וִירוּשָׁלַיִם. צַדִּיקִים – הָא דְאָמְרֵן. מְשִׁיחַ – דְּכַתִּיב: "וְזֶה שְׁמוֹ אֲשֶׁר יִקְרָא ה' צִדְקָנוּ." יִירוּשָׁלַיִם – דְּכַתִּיב: "סֹבִיב שְׁמִנָּה עֶשֶׂר אֶלְף, וְשֶׁם הָעִיר מִיּוֹם ה' שְׁמָהּ", אֶל תִּקְרֵי שְׁמָהּ אֶלָּא שְׁמָהּ". ...

R' Shmuel bar Nachmani said in the name of R' Yochanan: three are called by the name of the Holy One, and they are: the righteous, the Messiah and Jerusalem. The righteous, as we said above. The Messiah, as it is written "...this is his name that he shall be called, The L-rd is our righteousness." (Jeremiah 23:6) Jerusalem, as it is written "All around it amounts to 18,000; and the name of the city from that day will be "The L-rd is There." (Ezekiel 48:35)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY)

הערת קה"ת

ב"ב עה, ב.

114 כי כאשר השמים החדשים

"כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפניי, נאום הוי', כן יעמוד ורעכם ושכמם." בעתיד, השמים והארץ לא יסתירו עוד את אורו של ה'.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֹמְדִים לִפְנֵי נְאֻמ־י' כֵּן יַעֲמֵד וְרַעְכֶם וְשִׁכְמֶם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed and your name remain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Torat Emet 363 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Daf Shevui (CC0); Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha)

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/22/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק